

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: SZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Tisza István miniszterelnök.

Budapest, október 26.

(v.) A bécsi gyorsvonat ma este meghozta közibénk az új miniszterelnököt — gróf Tisza István személyében. A hü krónikás igazmondásával sietünk feljegyezni azt a tényt, hogy Tiszát ma egész másképpen fogadták, mint ezelőtt három hónappal, amikor ugyanilyen járatban érkezett meg Bécsből. Akkor zárt ajtókra bukkant mindenütt: nem csupán az ellenzéken, hanem a szabadelvűpártan is, sőt magában a többség táborában nem csupán azoknál, akik politikai motívumokból egyazon pártköteléken belül személyes ellenfelei maradtak, hanem a vele rokon irányú ama politikai barátoknál is, akiket kabinetjébe munkatársakul akart meghívni. Ma — ugyilátszik — biztatóbb és rá nézve kellemesebb hangulattal fogadják Tisza István miniszterelnökségét. Az igaz, hogy ma nem úgy jön, amint akkor jött. Akkor üres kézzel jött, amelyet ököibe szoritott. Ma ő maga mondja, hogy a nemzet számára hoz valamit az utításkájában. Csakhogy ezt a máhát ma még nem nyitja ki; a szabadelvűpárt szerdai értekezletére tervezi az ünnepélyes máhanyitást.

Addig hát várakoznunk kell. Vaktában nem mondhatunk itéletet semmiféle kormányprogramról. Találgatni pedig nem érdemes, hogy mi lesz benne s mi nem, mert hiszen nyegvennyolc óra múlva amugy is kipattan a nagy titok. Addig készpénzül csupán azt fogadjuk el, amit maga gróf Tisza István is

beismer: hogy tudniillik az ő programja — kivált a felségjogok magyarázata tekintetében — nem egyez meg szöszerint a kilences-bizottság munkálataival. Nem vagyunk sem Beck, sem Windischgrätz, sem Koerber: tehát nem ismerjük a kilences-bizottság programját. S amint vaktában nem rajonghatunk egy ismeretlen programért, azonképp nem vehetjük el vaktában ama változtatásokat sem, amelyeket gróf Tisza István ezen az ismeretlen programon véghezvitt. Két ismeretlennel bíró egyenletek megoldásával semmi kedvünk bibelődni. A politikában ilyen számtani feladatoknak sem értelmük, sem jogosultságuk nincsen. Minket tehát sem meg nem nyugtat, sem nem nyugtalanít a miniszterelnökké kiszemelt államférfiúnak az a kijelentése, hogy az ő módosításai a bizottság munkálatainak lényegét nem érintik. Első okunk erre az, hogy azt sem tudjuk, vajjon nem fért-e volna rá erre a titokként őrzött munkálatra valamely lényegbe vágó módosítás. Második okunk pedig az, hogy Tisza Istvánnak azt a szubjektív értékelését, amelyel valamely eltérést lényegesnek vagy lényegtelennek tart, az összehasonlítandó anyag ismerete nélkül senki sem tartozik magára nézve kötelezőnek elfogadni. Sőt — és ezt minden elfogultság nélkül mondjuk — feletébb aggodalmassá teszi ezt a szubjektív értékelést az a körülmény, hogy mennél lényegesebb ez az eltérés, Tisza Istvánnak annál nagyobb érdeke van ennek az ellenkezőjét úgy magával, mint másokkal elhitetni.

Erre nézve is tehát csak az a feleletünk, hogy macskát zsákban nem vásárlunk. Szerdán közközre jut mind a két szöveg: a bizottságé is, az új miniszterelnöké is. Akkor latra vetjük mind a kettőt, megmérjük mindeniknek a súlyát, s az ismeretlenek kiküszöbölésével könnyűszerrel megfejthetjük az egyenletet.

Addig is foglalkozunk egyéb kérdésekkel; nevezetesen elsősorban azzal, vajjon meghozza-e az új kormány küszöbön álló ki-nevezése a kibontakozás valószínűségét vagy legalább lehetőségét? Mi úgy véljük, hogy a lehetőségét igenis meghozza, de a valószínűségét bajosan. A mi prognózisunk az, hogy a béke helyreállhat, ha az új kormány katonai programja elsősorban a kellő éles-séggel és a kellő világossággal domborítja ki a hadiparancsban megnyilatkozott irányzattal szemben a korlátlan törvényhozási szuverenitásból folyó nemzeti jogokat és ha a tervezett katonai reformok a nemzeti szellemnek a közös hadseregben való akkora ténfoglalását valósítják meg, amely alkalmas a közvélemény jogosult várakozásainak kielégítésére. E kettős alapon igenis lehetséges a kibontakozás. Ámde valószínűnek nem valószínű, még pedig elsősorban azért, mert Tisza Istvánnak nyilván magában a szabadelvűpártban fognak nehézségei támadni. Azok az ellenszenvok, amelyek első küldetését meghiusították, azóta csak enyhültek, de nem szűntek meg. Kertelgetés nélkül beszélve, a volt nemzeti párt tag-

TÁRCA

1903. X|15.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Gergely István.

— Hát jól van, Isten áldja! Sohase irunk egymásnak, sohase keressük egymást. De minden október tizenötödikén, azon a napon, mikor először a magáé lettem, délután négy órakor találkoztunk a Stefánia-uton, ahol először láttuk egymást. Helyes?

- Es ha esik az eső? — kérdezte Pali.
- Akkor is, — határozott az asszony.
- Es mi lesz, ha viszontlátjuk egymást?
- Meglátjuk.
- Tehát viszontlátásra!

Es ebben állapotott még a szerelmes pár, amikor tavaly a fáradt szerelmem bágyadt mosolyával elvált. A végzetes megbeszélés után az egyik jobbra, a másik balra ment, mindketten megkönnyebbülve, folszabadulva, vakációs diák-érzéssel. Az eset a dunai korzón történt decemberi havazás közepette, amely időjárásról — ha lehetne statisztikát készíteni — kislúne, hogy a legalkalmasabb régi szerelmek megszokására.

Es a tíz hónap egyszerre csak elmúlt és október tizenötödikének szelid ősi fénye szomorú cirógatással enytelegte körül a Stefánia-ut elsárgult, elpusztult fát. Kocsi alighogy ment az uton, a fasorban pedig alig lézengett néhány járó-kelő.

Háromnegyed négykor kiszállt egy villamos-kocsiból a Hermina-ut és Stefánia-ut keresztezésénél Pali, szivarra gyujtott és várt.

Valami különös izgatottság fogta el, de azért konstatálhatta, hogy semmi vágy, semmi szerelmem

se lóg a szívében. Sőt tudta, hogy csakis a találkozás természete izgatja, magára az asszonyra alighogy gondol. Nyugtalan volt és türelmetlen, kétségkedő, amilyen az ember az orvos előszobájában szokott lenni.

— Öt perc múlva négy óra, — már itt lehetne! — Majd ismét dátumok foglalkoztatták: — 1900 szeptember 2-ikán itt láttam őt először, aztán másfél hónap múlva, október 15-én jött, a mai jubileum! Eredeti egy asszony, mennyi dátumot vert a fejembe. Minden dátumot megjegyeztem és megjegyeztem velem. Azok közül az asszonyok közül való, akik mintha csak a kalendárium számára élnek. December 3-án és pedig ugyanabban az esztendőben jött először a lakásomba, 1901 június 3-án kapott rajta az első hazugságon, 1901 július 6-tól 9-ig együtt laktunk Bécsben, — mennyi jubileum és azt minden esztendőben meg kellett ünnepnünk. Már annyi ünnepem volt, mint az orosz parasztnak! Hiszen ha nem lett volna annyi ünnep! A legtöbbet már el is felejtettem, — 1901 december 2-án dühömben megtépáztam, mire véresre karmolta arcomat. . . .

Egy zárt kocsi állt az uton Palival szemközt. Az asszony kicsinyég kihajolt a kocsiból és nevetett.

— Üljön be, Pali.

A kocsi nekiment a Városligetnek és Pali forrón megcsókolta az asszony jobbát.

— Igen, igen, október tizenötödike, — sutogta az asszony könnybe lábadó szemmel. — Ma három éve, éppen három éve, — istenem, milyen különös érzés! Vagyis, most négy óra van, tehát csak két óra múlva lesz pont három éve, — ugyebár?

Es meghatottan kereste Pali pillantását.

— Igen, — felelt gépiesen a férfi, aki alig tudott betelni az asszony újszerű szépségével.

— Ugyan, azt se tudja, miről van szó, rám se hallgat; hát még csak nem is tiszteli amulat? — Dehogy is nem tiszteltem a multat, persze

hogy tiszteltem, egyebet se csinállok. — Es kitekintett az ablakon.

Valahol a víztornyon túl jártak. Sehoh egy ember.

Meg akarta csókolni az asszonyt. De az elhárította.

— Kedves barátom, október tizenötödike nem erre való. A szerelmem nem káposzta, amely fölmelegít jobb. Nem ezért találkoztunk mi évente október tizenötödikén.

— Ugyan miért?

— A visszaemlékezés kedvéért. Istenem, hát mondja csak, — faggatta az asszony Pali, ahogyan egy kis gyerek fejébe szoktuk verni az egyszereget, — nem érdekes, poétikus érzés, tele mélabus melegséggel, hogy ma lesz három éve annak, hogy a magáé lettem, éppen három éve, pont három éve? Es hogy most így egymás mellett ülünk és visszagondolunk a multra? Mire való ez az iztelenség, hogy itt a kocsiiban ölekezünk, csókolozunk. . . Persze, maga semmire sem emlékezik. Hej, ha én 1900. szeptember 2-én, amikor először láttam magát a Hermina-ut sarkán, ahol most ott kellett volna hagynom magát, — hej, ha akkor sejtem, hogy ilyen rideg, léha ember lesz a végzetem. . . .

Pali idegesen közbevetett:

— Nézzé, édes, ne kiozzon engem dátumokkal. . . .

Az asszony keserűen mosolygott:

— Magának dátumok, — nekem több. Emlekezetes határkövei életemnek, amelyekhez visszavisszátér a lólkem. Persze, aki ilyen könnyen tud felelteni. . . .

— Kérdezzen ki, — türelmetlenkedett Pali. — Pedig nekem árt, nagyon árt, egészségemet tönkreteszi, ha számokkal gyötörnek.

— Mért?

— Beteg vagyok. Az orvos eltöltött a számoktól. De kérdezzen ki, — rimánkodott.

Az asszony félrohuzta a száját és elkeseredett:

jainak nagyrésze őszinte megnyugvással bajorosan fogja Tisza István kormányrajutását fogadni. Beletörődnek talán ideig-óráig a másíthatatlanul befejezett ténybe, de szerelmeseik aligha lesznek ebbe az állapotba s kis idő múlva újra kezdik a kifelé egységesnek látszó pártkötelékben a hegemoniáért való küzdelmet. A Tisza István vállalkozásának az Achilles-sarka az, hogy minden valószínűség szerint ő sem fogja, talán nem is akarja kabinetje összealkotásában az ide-stova öt évvel ezelőtt bekövetkezett pártegyesülésnek minden konzekvenciáját levonni. Arra vall legalább minden jel, hogy a volt nemzeti párt tagjai közül egy vagy kettő bejut ugyan a kabinetbe, de ez árnyalat vezére, gróf Apponyi Albert ezuttal ismét kivülreked. A fuzió gyümölcséből Apponyinak tehát ismét nem jut semmi. A fuzió tökéletlen marad, a pártegyes ismét nem válnak eleven valósággá s a többség szilárdságának és megbízhatóságának magában a többségben ismét ellenszegül egy feszítő-erő, amely legjobb esetben csak ideig-óráig marad lappangó állapotban, de alkalomadtán megint működni kezd s folytatja romboló hatását. Azt mi tökéletesen értjük, hogy Tisza István nem vél sikeresen együttműködni Apponyi Alberttel; hiszen az egyik a protestáns szabadelvűség tipikus képviselője, holott a másik a klerikális velleitásokból sohasem tudta, talán nem is akarta magát egészen kiragadni. De hiszen a szabadelvűpártnak éppen abban áll a szerencsétlensége, hogy elvi egységét csakis a pártegyes rovására tudná helyreállítani s a pártegyes érdekében mindig az elvi egység rovására kell áldozatot hoznia. Most is e kinos alternatíva elé kerül a szabadelvűpárt új vezére: választania kell a többség szabadelvű jellegének megmentése és a pártegyes megmentése között. Ha amazt választja, akkor akaratlanul is kirepeszti a többségből ama centrifugális elemeket, a másik esetben pedig együtt tartja ugyan a pártot, de erőteljes, önzertés és hathatós szabadelvű politika folytatására nem vállalkozhatik.

Nagyobb és keményebb fába még sohasem vágta fejszéjét magyar kormányférfi, mint ezuttal gróf Tisza István. A népszerűséget sohasem kereste; sőt volt benne valami érthetetlen *Kraftmeierei*, amely arra ösztönözte, hogy mindig sikra szálljon a népszerű áramlatok ellen. Az ilyen szereplés alkalmas arra, hogy erős önértetet, vagy önértetes erőt mutasson, de arra nem, hogy a közvélemény széles rétegeiben rokonszenveket támaszson. Pedig parlamenti kormányférfiúnak sokszor kell olyan feladatokkal megbirkóznia, amelyeknek megoldása több szempátiát, mint respektust követel s amelyeknél előzékenységgel és tapintattal többre mehet, mint elszánt erejének latbavetésével. A mai helyzet is körülbelül olyan, hogy egy ügyes és szerencsés kéz nyilván jobban tudna benne boldogulni, mint az az erős kéz, amelyben a felső körök Tisza István kormányratermettségének legfőbb garanciáját látják. Mert ma nem a parlament ellenzékével van dolga a kormánynak, hanem az egész nemzetnek pártkülönbség nélkül sorakozott közvéleményével. *Legyőzni* egy parlament ellenzékét lehet. Ámde egy egész nemzetet csak *meggyőzni* lehet, mert az ő ereje mellett eltörlül a hatalom minden erőszaka.

BELFÖLD

A válság.

Budapest, október 26.

Egyik válság a másikat szülte s idők jartával éppen ötfajta válságot juttott ki Magyarországnak. Trónválság, alkotmányválság, kormányválság, pártválság és parlamenti válság. Az öt válság közül ma elintéződött egy: a kormányválság. Már van az országnak kinevezett miniszterelnöke. *A király ma délelőtt gróf Tisza Istvánt kinevezte Magyarország miniszterelnökévé.* Az új miniszterelnök ma este már Budapestre is érkezett, holnap a kilences-bizottsággal, szerdán a párttal s talán már szombaton a parlamenttel is megismerteti programját.

S most vizsgáljuk meg minden animozitás nélkül, mennyiben fogja az egyik válság megol-

dása a megmaradt négy válság esélyeit befolyásolni?

Kezdjük a trónválságon. Természetes, hogy a trónválság csak addig fenyegethet, míg az alkotmányválság hullámai ostromolják a trónt. Ha az alkotmányválság elsímuli, a trónválságról sincs ok tovább beszélni. Se a királynak, se a nemzetnek. A kérdés tehát az, megszünteti-e az új kormány az alkotmányválságot? A célja kétségtelennül az, hogy megszüntesse. De igazában az alkotmány válsága csak akkor szűnik meg, ha a nemzetnek törvényben biztosított jogai érintetlen maradnak, ha tehát a kibontakozás rendjén meggyőződik a közvélemény arról, hogy 1. a kilences-bizottság eddig még ismeretlen elaborátuma csakugyan fenntartja a nemzet jogait s 2. hogy Tisza István, midőn ezt az elaborátumot bevalótan módosította, annak érdemét csakugyan nem érintette. Ha ki fog derülni, hogy a Tisza programjában módosult bizottsági program komoly jogfenntartás, akkor nincs többé alkotmányválság s alapjavész egyuttal a trónválságnak is. Marad azonban még mindig két válság: a szabadelvűpárt s a parlamenté.

Nos, ami a szabadelvűpárt válságát illeti, őszintén megvalljuk, arról már nehezebb minden animozitás nélkül beszélni. De megpróbáljuk.

Hát Tisza István miniszterelnök Bécsben az újságírók előtt felolvasott egy írásba foglalt deklarációt, melyben elmondja, hogy a kilences-bizottság munkálatán lényegtelen módosítást tett, de reméli, hogy azt a bizottság és a párt jóváhagyja, sőt az ellenzék is elfogadhatja a békés tárgyalások alapjául. Nem akarjuk apróra venni, hogy mennyiben meggyőződés ez a deklaráció s mennyiben okos szuggerálás? Az e pillanatban mellékes még. De ugyancsak Bécsből azt is megmondják, hogy mi az, amit Tisza István a kilences-bizottság elaborátumából törölt. Mert a módosítás voltaképpen törlés. Tisza István restitult a bizottság eredeti javaslatát s kihagyta belőle azt, amit csak utólag szurtak bele Apponyi indítványára. Már most Tisza azt mondja, hogy ez a törlés nem érinti a program lényegét. Lehet. A szabadelvűpárt azt mondja rá: majd meglátjuk a konferencián. Mi is azt mondjuk: várhatunk itéletünkkel, míg összevetettük a kilences-bizottság elaborátumát a Tisza módosított szövegezésével. A szabadelvűpárt egyik szöveget sem ismeri, mi sem. A várakozás tehát nemcsak helyes, de szükséges is. Más azonban a volt nemzeti párt s kivált Apponyi helyzete. Ők, de legalább is gróf Apponyi, jól ismerik a kilences-bizottság elaborátumát, s miután ma délután már megtudták, hogy mit ha-

— Bolond!

Most aztán fölülkerekedett Pali:

— Hát most én kérlek. Kíváncsi vagyok, hogy nem felejtett el valamit, ami szerelmünk történetére vonatkozik.

Az asszony dühösen kihuzta magát, mint az elkapatott jó diák, akinek a tudását kétségbe vonják. Pali pedig összerángolta a homlokát és a szigorú vizsgálóbíró hangján kérdezte:

— Mondja, édes asszonyom, mi volt 1901. március 17-ikén?

Az asszony visszahökken, gondolkodni kezdett, majd firkészőleg merült bele pillantásába, valjón komolyan tette-e föl a kérdést. Édes, bájos volt, hogy törli a fejecskéjét. Majd alázatos restelkedéssel megadta magát:

— Igazán, nem emlékezem. De nem lehet fontos adat szerelmünk történetében.

— De nagyon is fontos, — diadalmaskodott Pali. — Csak gondolkodjék... Tessék gondolkodni...

És kuleszt kezeccskékkel, bolonditón két szemét cipőcskéjére meresztve, szemöldökét felhuzva sokáig töprengt az asszonyka, míg végre bűnbánó hangon véglegesen megadta magát:

— Mondja meg. Nem emlékszem.

— Nem mondom meg, — kegyetlenkedett Pali, aki hamarjában nem tudta, hogy mit fogjon rá erre a dátumra.

Az asszony édesen rátorult és lágyan, puhán, veszedelmesen, mindent megígérő hangon esdeklét:

— Mi történt, no mondja!

Neszelen himbálással ringatta őket a tovagördülő kocsis. Kivülről az őszi fák erős illata tolatott titkos magányukba és valami halvány, fakó sugar a látóhatár elborult pereméről. Ajkuk összetapadt egy forró, édes csókban, amelynek ígézete erősebben hívta vissza a multakat minden évszámmal. Az asszony, fejét a férfi vállán nyugtatva, lehuzta keztyűit és mindkét kezeccskéjével

kereste a férfi erős ujjait és mialatt olvadó tekintetével belemerült Pali lángoló szemébe, halkán suttozta:

— Pali, édes, mondd: mi történt 1901. március 17-ikén?

Valami nagy hahota akart kilőzni széles melléből, de megemberelte magát és komoly hangon így felelt Pali:

— 1901. március 17-én történt, hogy a Mátyás-torony tetején először ölekezünk.

Az asszony kiragadta magát az ölelő karokból, hűledezett, fejéhez kapott, kipirult, majd hevesen tiltakozott:

— Ez lehetetlen, — ilyen dátumot én nem felejtök el! Ki van zárva! 1901. március 17-én! Ki van zárva! A Mátyás-toronyban! Tudnám, tudnám, tudnám.

— Ez ugy van, — jegyezte meg szárazon Pali, mialatt az asszony gyanakodva nézte viselkedését. — Ilyesmit elfelejteni, — tette hozzá méltatlankodva a férfi, ami által végre mégis csak megerősítette a kétségesskedő asszonyban a dátum alaposágában való hitet.

— Otthon rögtön utánanézek a naplóban, — mondá a székszis utolsó fellobbanásával az asszony. — Mert 1901. március hónapjában tudtommal csak egy fontos dátum van, — a 6-ika...

— Miért?

Az asszony szelid szeretettel Pali vállára tette kezét és mélységes megindultsággal vallott: — Hát nem emlékszel? Ezen a napon vettem észre hajdában az első ősz szálát.

A férfi el is látgult, türelmetlenkedett is és miután egy enyhe esókot nyomott az asszony ajkára, furcsa elnézés-el mosolygott:

— Kár, hogy nem lett belőled egyetemi tanár, — milyen memória! En az egész világtörténelemből csak egy évszámot tudok. A mohácsi vész: 1526. augusztus 26-ikán.

De az asszony konokul ragaszkodott az előzményekhez.

— Otthon rögtön utánanézek a Mátyás-toronyban a naplóban...

— Olvashatnám a naplót, amelyet szakításunk óta írtál? — enyelt Pali.

— Nem, — felelte egyszerűen az asszony. — Semmi közöd hozzá.

— Szeretném tudni, meddig őrizte emlékeket hűséggel a szived? Van-e új imádód? És mióta?

— Van.

— Mondd el, — oly kedves dolog, így nyugodtan beszélgetni...

— 1903. február 3-ikán lett a szivem másé.

— Szereted? Megjegyzi a dátumokat?

— Igen, igen, — csak gunyolódjál...

— Tehát több mint egy hónapon át maradtál gondolatban enyém... Február 3-ikán...

— Igen. Megmondom őszintén.

— Tudom. Már csak a dátum kedvéért is. Most az asszony átkarolta Pali.

— Hát te, Pali? Belebolondultál más asszonyba? Igen? Hisz hallottam...

— Igen.

— Hányadik?

— Nem tudom a dátumot — esküdözött Pali.

— Nem is szeretted te akkor igazán azt az asszonyt... Mejjik hónapban? Azt csak tudod.

— Nem én.

— Hallatlan, — sopánkodott az asszony, — szeretni valakit és...

Már egészen elborult és hűvös, őszi est borongott a ligeten. A kocsis homályába minden pillanatban bevilágított sárga fényességével egy-egy lámpa. Ilyen hirtelen világosságnál megnézta óráját az asszony.

Főlsikoltott.

— Pali, Pali, — tudod-e, mi van most? Oh istenem, istenem...

— Nos? — szólt ijedten a férfi.

— Hat óra! — kiáltott extázissal az asszony. — Most, éppen most, ebben a másodpercben három éve, pont három éve, hogy...

gyott ki abból Tisza, az sem lehet titok előttük, hogy érinti-e a törés a program lényegét, vagy sem? Ők tehát és kivált Apponyi már ma délután megmondhatták volna, hogy van-e még ezekután pártválság vagy sem. Mert hiszen mondani sem kell, hogy pártválságot csak a volt nemzeti párt kivonulása okozhatja. Ha Apponyi úgy találja — s ezt ő a bizottsági munkálat alapos ismeretével már ma délután konstataálhatta volna, — hogy a törés nem érinti a program lényegét, akkor ők a pártban maradnak s pártválság nincs. Ha pedig úgy találja, hogy azzal a töréssel a nemzet jogain csorba esik, akkor ők kivonulnak s pártválság van. Apponyi azonban ugyanazt teszi, amit mi és a párt: vár. Pedig ha ketten ugyanazt tesszük, az nem ugyanaz. A párt és mi egyik programot se ismerjük, tehát nem is ítélnénk. Ellenben Apponyi ismeri a bizottság programját és tudja, hogy mit törölt belőle Tisza: tehát ha mégis vár, más okból vár. Miért? Hívei azt mondják, hogy tárcát kell kapnia a kabinetben, még pedig a belügyi tárcát. Itt kezd a volt nemzetipártiak program-ellenőrző munkája kissé gyanúsá válni. Ha ismerik az eredeti programot és ismerik a módosítottat: akkor lehet a módosítás lényeges vagy lényegtelen. A szerint, hogy megkapja-e Apponyi a belügyi és csakis a belügyi tárcát? A pártválság ügye tehát, kissé komplikált. Jog szerint megoldása csak attól függne, hogy lényegesen vagy csak lényegtelenül módosította-e Tisza a bizottság programját. Ez világos. Másrészt azonban az a kérdés, hogy lényeges-e a módosítás vagy lényegtelen, nem is a módosítástól látszik függeni, hanem a belügyi tárcának Apponyi számára való átengedésétől. S erre mondja Apponyi egy mai nyilatkozatában, hogy ő sohasem csinált — személyes politikát.

Látnivaló, hogy már a pártválság esélyei némiképpen bizonytalanok. Pedig még hátra van a feketeleves. Ha megoldást nyer az öt válság körül négy: a trónválság, az alkotmányválság, a kormányválság és a pártválság, még mindig csak négy fejtét hasítottuk le a sárkánynak s mind a négy utána néhet újra, míg le nem nyiszaltuk az ötödiket, a parlamenti válságot is. Hiszen ez volt a főválság: az anyaválság. Ez szülte a többi. És újra szülhet. És még több válságot is szülhet. Legfőbb kérdés tehát az marad: mennyiben befolyásolhatja az új kormány kinevezése a parlamenti válság elintézésének esélyeit? Hát Tisza helyzete, ha tárgyilago-

Oh Pali, minő érzés! — És könnyekig ellágyult, mialatt megragadta Pali jobbát: — Emlékezzünk vissza! 1900. október 15. este 6 óraor... és most 1903. október 15. este 6 óra van... Nem különös ez?

Most már azonban Pali nagyon türelmetlen lett. Dühöngött és közel volt ahhoz, hogy a kocsi borkárpitjába beleharapjon. Elfogta a nagy, az örök, a feltétlen ellenmondás hangulata, amely miatt annak idején — úgy érezte, el kell hagynia ezt az édes asszonyt, aki egész életét dátumok szerint és dátumok kedvéért rendezte el.

— Nem, édes, ez egyáltalában nem különös. Mért lenne ez különös? Nincs is október tizenötödike, nincs ezernyolcszáz kilencvenhárom, ma október tizenhétedik vagy tizenhatodika van, október tizenötödike sohase volt, akkor se, most se, ezerszáz pedig sohase volt...

Az asszonyt mulattatta az őrjögés és újjával rálegyintett a férfi ajkára:

— Te, édes boldon, te! Jere föl most hozzá, ma lehet, hiszen évfordulónk van, csak aztán nem szabad megint egy estendeig...

— Ez lesz a legokosabb, — erősítette a férfi. — Menjünk haza.

— És legalább utánanézek a naplóban — erősökdött az asszony — hogy mi volt 1901. március 17-én? Mert az lehetetlen, hogy azt elfelejtsem...

Pali szó nélkül megnyomta a gummilabdát és kiugrott a kocsiból.

— Édes, nem lehet, most jut eszembe, fontos dolgom van. Viszontlátásra jövő év október tizenötödikén. — Fogja, kocsis és rajta, hajts!

És a tovarobogó kocsi után ugyanugy tekintett, ugyanavval a megkönnyebbüléssel, szabad érzéssel és vakációs diákérezéssel, mint annak idején decemberi havazás közepette a dunai korzón elbucszott szerelme után.

san mérlegeljük, ma mindenesetre kedvezőbb, mint volt első megbízása alkalmával. Valahogyan jobb hír előzi most meg, mint első alkalmával. Akkor brutális mohósággal nyult ki az erős kéz a hatalom után: mindenki kötelességének tartotta, hogy reá koppintson. Azóta dokumentumok vannak róla s még a volt nemzetipárt is kiállította róla a bizonyítványt, hogy Tisza a válság rendjén mindig korrektül viselkedett, a hatalmat mindenáron nem kereste, a békés kibontakozásra újabb kísérletet maga ajánlott és a kilences-bizottságban lojális, egyenes munkatárs volt. Aztán ma egy végletekig folytatott harc után hozza azokat az engedményeket, melyeknek többet minden erőfeszítésük mellett sem hozhattak az előtte járt politikusok. Aztán nem az erős kezét nyújtja ki, hanem a békés jobbát. A békét keresi, a harcot nem hajszolja, csak nem tér ki előle. S aztán végezettől, ma már tovább vagyunk az időben, az ország türelmetlenebb, az ellenzék fáradtabb s ami nem utolsó argumentum, az első megbízás óta már kísértett a klerikális irányzat uralmának eshetősége is, tehát a liberálisizmusban minden kétségen felül álló Tisza erős vára a kissé meghökentet liberális ellenzéknek is. Mindent összevetve, annyit objektíve el kell ismerni, hogy II. Tisza kilátásai nem olyan reménytelenek, mint I. Tiszáé voltak. De persze ma is azon fordul meg minden, hogy mit hoz? És megfordul továbbá azon is, hogy bennmaradnak-e Apponyiék vagy kijönnek az ellenzék istápolására? Ha Apponyiék kijönnek s az ellenzék mellé állanak, akkor a parlamenti válság nem csökkent, hanem élesbedett. De ha Apponyiék meg is maradnak a szabadelvűpártban, a parlamenti válság elintézése még mindig attól függ, hogy mit hoz Tisza. Ő azt mondja, eleget hoz, még az ellenzéknek sem lehet ezentul oka az obstrukcióra. No ezt majd az ellenzék dönti el, nem Tisza. De azt sem titkolja az új miniszterelnök, hogy van tarsolyában az engedmények és az olajág mellett fegyver is. Ha az engedmények nem használnak s az olajág hiába volna: lesz házfelosztás exlexben és új választás. Tisza tehát kirakosgatja a beteg parlament előtt a tarsoly egész tartalmát. Ha tetszik a parlamentnek: meggyógyulhat az engedmények fölött való örömtől. Ha tetszik neki: kereshet gyógyulást erősebb medicinákban. S ha se az, se ez nem tetszik neki: hát akkor meg kell halnia.

Ennyi az egész. A betegség most is megvan s csak annyi változott, hogy megjött a házi-orvos. Sok esetben már az orvos közelsége is felvillanyozza a beteget. Hát majd meglátjuk, mit tud...

Gróf Tisza István miniszterelnök.

A tegnap függőben maradt formális döntés ma reggel megtörtént: gróf Tisza István ma reggel forma szerint is megkapta a megbízást a kormányalakításra. Kilenc órakor jelent meg ő felségénél a döntő audienciára és ötven perc múlva mint designált miniszterelnök hagyta el a király kabinetjét.

A kihallgatásról visszatérve, egyenesen a magyar házba hajtatott, ahol röviden tanácskozott Lukács László pénzügyminiszterrel, azután magához kérte az ottlevő hirlaptudósítókat, közölte velük megbízását s azután így szólt:

— Megbízásomhoz néhány megjegyzést óhajtok fűzni.

Ezzel egy előre elkészített írást huzva ki zsebéből, a következő nyilatkozatot olvasta fel:

Ő felségétől megbízást kaptam a kabinetalakításra oly körülmények közt, amelyek parancsolólag kötelességemre tették, hogy a koronát és az országot közügyeink eme súlyos állapotában ne hagyjam felelős kormány nélkül. Az a program, melyet a függőben lévő katonai kérdések tekintetében a kormány elő fog terjeszteni, a kilences-bizottság eddigi egyhangú megállapodásainak csak aránylag lényegtelen módosításait igényli. Ezirányu kéresemet mielőbb elő fogom terjeszteni a kilences-bizottságnak; egyuttal kérni fogom, hogy a módosításokat az eredeti szöveggel együtt terjeszesse a pártterkeztet elé. Ekként mindenki hű képet alkothat magának azon módosítások hordereje felől, melyek szükségesek, hogy a

szabadelvűpárt kebeléből kormány alakulhasson, az ország az anarachiától, a konfliktus veszélyétől megmentessék. Reményem van rá, hogy az előterjesztett program megnyugvást fog kelteni az országban és rá fogja birni az ellenzékét is, hogy további akadályt ne gördítsen a változatlan unjonclétszám és a költségvetési meghatalmazás megszavazása elé. Elsősorban ezen cél békés elérésére fogok törekedni, és csak ha az ellenzék magatartása tenné elkerülhetlenné a harcol, fogom azt a parlamentarizmus szemlével megegyező alkotmányos fegyverek igénybevételével megküzdni.

Arra a kérdésre, hogy megbízása milyen természetű, gróf Tisza azzal felelt, hogy megbízása nem olyan természetű, mint a Khuené volt, amikor csak arról volt szó, hogy valaki a királyi kéziratért felelős legyen. Hozzátette a tudósítók kérdésére, hogy kinevezés még nincs, csak megbízás.

Végezetül gróf Tisza István kijelentette, hogy ma délután 3 órakor visszautazik Budapestre, ahol megjelenik a szabadelvűpárt klubjában.

Gróf Tisza István ezután szállására, a Sacher-szállóra hajtatott, hol frakkját felcserélte utcai öltözékkel, mire haladéktalanul felkereste gróf Khuen-Héderváry Károlyt, aki időközben visszatért a magyar minisztériumba. A két politikus hosszú ideig tanácskozott.

Megemlítjük itt még, hogy gróf Tisza István, mielőtt audienciára ment, másfélóra hosszat tanácskozott Koerberrel. A magyar házból Koerber a belügyminisztériumba hajtatott, ahol általános fogadás volt. A fogadás közben megjelent gróf Goluchowski és Koerber a fogadást félbeszakítva hosszabb időre visszavonult a külügyminiszterrel. Egy óra-
kor a király külön kihallgatáson fogadta Koebert.

Tisza programja.

Gróf Tisza István vállalkozásának esélyei természetesen attól a programtól függenek, amelyet a designált miniszterelnök magával hoz. Erre nézve csak sejtet egyetmást gróf Tiszának az imént ismertett nyilatkozata, amelyet mindjárt megbízásának átvétele után lediktált az ott várakozó hirlaptudósítóknak. Bővebb tájékoztatást ad róla a következő információ, amely egy régi szabadelvű politikustól, az új miniszterelnök bizalmas emberétől származik:

Gróf Tisza Istvánnak a kormányalakításával való megbízása olyan szerencsés körülmények között történt, hogy nemcsak mi, akik személyes hívei vagyunk, hanem, azt hiszem, a szabadelvűpárt egész nagy zöme teljes határozottsággal, sőt lelkesedéssel és a sikerben való erős bizakodással tömörülhet körülötte. Ezt a tömörülést elsősorban az ő programja teszi lehetővé és erre a programra alapítjuk mi a sikerre való kilátásainkat. Amennyire én informálva vagyok, gróf Tisza Istvánnak sikerült a felség hozzájárulását megnyernie egy olyan katonai programhoz, amelyben a nemzet jogából semmi sincs feladva, s amely magában foglalja a kilences-bizottság programjának minden lényeges részét. Ami módosult benne, az részint csak stiláris dolog, részint pedig annyira nem lényeges, hogy nemcsak a kilences-bizottság, hanem az egész szabadelvűpárt teljes megnyugvással járulhat hozzá, sőt erős megyőződés szerint az ellenzék is beérheti azokkal a nemzeti vívmányokkal, amelyeket Tisza ebben a programban magával hoz. Hogy a vívmányok mértékét megjelöljem, csak azt az egyet emelem ki, hogy még a felségjogokra vonatkozó deklaráció is benne maradt, egyelleneg pont kivételével, s ez is csak azért maradt ki, mert kétértelmű volt a szövegezés és a felségnek a vezényszóra vonatkozó jogára nézve hátsó ajtókat hagyott. Megjegyzem, hogy ezt a törölt pontot a kilences-bizottság csak utólagosan, gróf Apponyi Albert indítványára vette be a deklaráció szövegébe és így a törölés voltaképpen a bizottság eredeti szövegezését állította helyre. Hogy Apponyiéknek lesz-e kifogásuk a törölés ellen, vagy nem, azt persze nem tudhatjuk; de hogy a bizottság többségének nem lesz ellene kifogása, azt egész határozottan mondhatom,

mert az a pont a bizottságban eredetileg senkinek sem kellett és csak Apponyi forszirota. Egyébként holnap eldől ez a kérdés, mint-hogy a bizottság most holnap ülést tart, amelyen Tisza István már mint designált miniszterelnök fog megjelenni és elő fogja terjesztani azokat a módosításokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a korona a bizottság elaborátumához hozzájáruljon. Magának a pártnak is már legközelebb módjában lesz a programmal szemben állást foglalnia és hogy állásfoglalása, kedvező lesz, abban nem kételkedem. Azt sem tartom kizártnak, hogy egyhangulag teszi magáévá a párt az új miniszterelnök programját, de az is meg lehet, hogy gróf Apponyi Albert és a volt nemzeti párt egy része nem járul hozzá és ebből levonja a következtetést pártállására nézve. Ez azonban nem hiszem, hogy kockáztathatja Tisza István vállalkozásának sikerét, mert a párt túlnyomó része minden bizonnyal támogatni fogja. Így többek közt az Anarásnyak, a volt disszidensekkel, akik első ízben a leghatározottabban állást foglaltak Tisza kormányalakító kísérletével szemben, most épp olyan határozottsággal mellé állottak. Azt hiszem, három-négy nap alatt meg is lesz a kabinet és akkor hozzálát az új miniszterelnök a helyzet szanalásához és pedig békés eszközökkel — ha lehet . . .

Hogy mi lesz akkor, ha a kibontakozás békés eszközökkel nem lesz lehetséges, arról nem nyilatkozott az 6-szabadelvű férfi.

Tisza és Apponyi.

Egy estilap tudósítója kérdést intézett gróf Tisza István megbízására és ezzel kapcsolatosan a helyzetre nézve gróf Apponyi Alberthez, aki a tudósító kérdésére így felelt:

Teljes objektívitással bíráltam mindig a dolgokat és semmi okom sincs arra, hogy a tárgyilagosságtól most is, vagy bármikor eltérjek. Sohasem folytattam személyi politikát, most sem teszem. Azt tekintem kizárólag és elsősorban irányadóul, hogy a kilences-bizottság megállapodásai mennyiben maradtak érvényben. A bizottság tárgyalásaiban kezdettől fogva a lényegest tartotta szem előtt, egy a felségjogokra, mint a nemzet jogaira nézve. Ily módon állapodott meg, szélsőségekre pedig egyáltalában nem ragadtatta el magát. Viszont azonban semmi jogot sem adott föl. A király részvételével gróf Tisza Istvánnal folytatott bécsi tanácskozások dolgában arról értesülök, hogy a bizottság megállapodásainémi eltéréssel, de nem lényeges különbséggel maradtak fenn. Az a kérdés tehát most, hogy mit értenek lényeges és nem lényeges alatt. Mert ha csakugyan sikerült a megegyezést olyképpen létrehozni, hogy az eredeti programtól lényeges eltérése nincs, ez mindenesetre más beszámítás és más elbírálás alá esik, mintha érdemleges eltérések merültek volna föl. Mindez ki fog derülni különben gróf Tisza István hazajövetelkor. Tudomásom szerint gróf Tisza ma este érkezik meg és a felségjog történet megállapodásokat a kilences-bizottság holnap délelőtti ülésén fogja előterjesztani. Addig pedig türellemmel kell bevárni a fejleményeket.

Gróf Apponyinak ez a nyilatkozata minden- esetre igazolja azt, amit a fentebbiekben a volt nemzeti párt várható állásfoglalásáról mondtunk. Teljesen egybevágunk vele a szabadelvűpárt e csoportjának nézeteit képviselő estilap következő fejtegetései:

Mi Tisza Istvánt sohasem kedveltük, közgazdasági téren is nem egyszer ütköztünk össze vele. Mégis azt tartjuk, hogy ha Tisza István a kilences programjával jön, akkor el kell őt fogadni s minden más tekintet sarokba vetésével, támogatni kell őt e program végrehajtásában. Nem szabad se Tiszának, se a királynak azt a tapasztalatot szereznie, hogy személyi kérdésből, talán sértett egyéni aspirációk miatt megzavarjuk vagy éppen lehetetlenné tesszük a kibontakozást akkor, mikor a felség a kibontakozásnak általunk kijelölt alapját a magáévá tévő. Ne lehessen mondanunk, hogy ez a válság az előtérbe helyezett személyi aspirációk miatt vált elintézhetetlenné. Ha ez a vád igazolható, akkor az ugynevezett nemzeti mozga-

lom a közönséges stréberség színvonalára alacsonyították le. Törekvéseink ilyen lefokozásától óvakodni kell, mihelyt a válság tárgyi része elfogadhatóan elintézett.

Ne legyen hát most se szó semmi másról, csak arról az egyről, hogy mit hoz Tisza. Ha következetesen marad a kilences-bizottságban elfoglalt álláspontjához, akkor, hisszük, tapasztalni fogja, hogy családott egyéni számítások nem fognak utjában állani, sőt a kibontakozás érdekében még azoknak támogatására is számíthat, akikről hasonló esetben a Tiszához közel álló politikusok már eleve megtagadták a támogatást. Ha az elő győzött, ennek képviseletében Tisza is győzni fog. Ha az elő bukkott, Tisza is bukni fog.

A szabadelvűpárt.

A szabadelvűpárt klubhelyiségei a délelőtti nagy részén át elhagyottak voltak. De a déli órákban, amikor szélteben elterjedt Tisza István megbízásának híre, gyorsan megelevenedtek az üres termek és hamarosan jókora társaság verődött össze a pártnak minden árnyalatából. Ott voltak néhányan a korifeusok közül is és pedig minden pártárnyalattól. A délben kialakult hangulatból megállapítható, hogy gróf Tisza István designálását a szabadelvűpárt bizonyos egyetemes megyugyvással fogadja. Az 6-szabadelvűek, amint ez előre látható, valóságos lelkesedéssel üdvözik az új pártvezetőt és a volt nemzetipártiak részéről sem mutatkozott hajlandóság arra, hogy nehézségeket csináljanak. Apponyihoz közel állók erősen hangsúlyozták, hogy ő és legközelebbi politikai barátai az új miniszterelnök programjának csak elvi tartalmát nézik, szavakhoz egyáltalán nem ragaszkodnak, személyi okokból pedig éppenséggel nem kívánnak utjába állani a kibontakozásnak és pártegység helyreállításának. Hangsúlyozták azt is, hogy meggyőződtek arról, hogy gróf Tisza István mostani vállalkozását egészen más szemmel kell nézni, mint a multkorit. Meggyőződtek arról, hogy gróf Tisza István teljesen korrektül viselkedett és ezt most honorálják. Általában pedig az a komoly és határozott kívánság jutott kifejezésre a szabadelvűpárt minden árnyalatában, hogy a párt egysége helyreálljon s teljes harmóniában működjen a jövőben. És már a déli találkozon mindenki előre megjósolta, hogy a designált miniszterelnök, akinek hazaérkezését már ekkor tudatta egy bécsi telegram, ma este sokkal melegebb fogadtatásban fog részesülni, mint első küldetése alkalmával. Ami úgy is történt . . .

Tisza István a szabadelvű klubban.

Gróf Tisza István este 7 órakor megérkezett a bécsi vonattal, letette uti podgyászát lakásán, a Kerepesi úton és egyenesen a szabadelvű klubba hajtatott, hol zsufolt terem várta. Nagy ovációval fogadták. Meghatottan, szinte lefogyva jelent meg szürke ruhában. Híveinek lelkes éljenzése közben a jó öreg báró Podmaniczky Frigyes, a klub elnöke fogadta egészen elérzékenyülve.

Az új miniszterelnök szeméből törülgette még a vasuti füstöt, mikor az ajtó mellett várakozó horvát képviselők kerütek elébe legelőször, kik testületileg jöttek el neki hódolni. Munkácsy honfoglalási képeinek egy jelenete elevenedett fel ebben az epizódban. Hosszu, kölcsönös bökölések után került beljebb gróf Tisza István nála szokatlan meleg mosolygással, hívei közé, kik örömeperre nyugtogatták feléje kezeiket és boldogan üdvözölték fiatal, új pártvezetőket.

Három évvel előtte meg apját, — mondták az öregek. — Mikor Tisza Kálmán miniszterelnök lett, 45 éves volt. Tisza István pedig most 42 éves. Csak hogy az hosszú ellenzéki, népszerű küzdelmek után ért el ideig, fiának pedig magától esett ölébe a hatalom.

Feltűnően lesoványodtat, kegyelmes uram, nem is esoda, az utolsó súlyos két nap alatt — szólította meg őt az öreg Falk Miksa — de nem baj, apád még soványabb volt, mégis tizenöt évig maradt kormányon.

Szél Kálmán is barátságosan szorított vele kezét és jóleső atyai gyöngédséggel vonta félre egy kissé a sarokba, ahol bizalmasan beszélgettek egymással. Ő volt az első, ki megtudta tőle mit hozott, mivel jött haza Bécsből.

Mikor aztán kisvártatva ismét elsodorta magával az új miniszterelnököt a gratulánsok folyton hullámzó tömege, Széll Kálmán a hozzá-siető kíváncsi csoportnak előadta véleményét.

— Rendben van minden, nem történt semmi baj, — mondta. — A kilences-bizottság programja érdemileg semmi változtatást nem szenvedett. A jogi rész még szabatosabb, világosabb, mint volt, és a kétértelműséget teljesen kizárja a felségjogokról. Ennyi az egész változás a szövegben. Ami a programban ezután következik: a törvényhozás jogának alkotmányos körülírása és a belső folyó konkluzió, az úgy maradt változatlanul, amint volt.

Az Apponyisták azonban még nyugtalanokdoltak, hogy, egy német estilap közlése szerint, egy lényeges pont kimaradt, melyet Apponyi kívánságára vett fel a bizottság e program szövegébe. Ezeket maga gróf Tisza István nyugtatta meg:

— En erre nézve nem tettem eddig semmiféle nyilatkozatot senkinek és így ezt a hírt valaki csak az újjából szophatta. A ohlopy-i hadiparancsra vonatkozó szöveg most is ugyanaz és a felségjogra vonatkozó rész is értelmére nézve ugyanaz maradt, bár stiláris módosításra volt szükség.

— De azt mondhatom, — folytatta gróf Tisza István — hogy a jelenlegi forma és tartalom mindenkit, még a legszélsőbb ellenzékieket is, teljesen ki fog elégiteni. Olyan pontozatok körül, melyek alku tárgyat képezik, még lehetnek eltérések esetleg addig, míg a felek megegyeznek egymással — hangsúlyozta a körül-állók — de a törvény magyarázatát félreérthetetlen világossággal kell kifejezni, ez volt a nézetem. És így alkotmányos törvényeink oly ridég szabatossággal, mondhatnám: brutálisan világos stílusban vannak kifejezve, hogy ez ellen bizonyára senkinek se lesz kifogása.

Arra a kérdésre, hogy mikor fogja előadni a pártnak az 6 kormányprogramját, gróf Tisza István így válaszolt:

— Nekem teljesen mindegy, akármikor óhajtaték megtartani az értekezletet, amikor egymásután fogjáték meghallani a kilences-bizottság programját és az általam kijavított szöveget, hogy ítéleshettek fölötte.

Münich Aurél felemlítette, hogy a kilences-bizottság holnap tartja utolsó ülését és így a pártkonferenciát szerdán délelőtti 10 órára hívják össze. Sándor Pál célszerűnek tartaná, ha a miniszterelnök azonnal nyilatkoznék, mire dr. Mandel Pál irónikusan megjegyezte: — Akkor az ellenzéki pártok előbb tárgyalhatnák a mi programunkat, mint mi magunk.

— A két Pál sohasem egyezik egymással, — no-gélyeskedik egy ószeres. — Hála Isten, hogy most csak közöttük van nézeteltérés, de a párt többi frakciói mind egyetértének egymással.

— No, no, várjuk csak egy kissé — hűsíti le a hangulatot egy másik. — Még sokan vannak, akik ma nincsenek itt.

Gróf Apponyi Albert, Szentiványi Árpád, Ivánka Oszkár és még többen a nemzetiek közül csakugyan elmaradtak a mai fogadtatásról. De ennek személyes okai vannak. Hodossy Imre, dr. Nagy Ferenc és mások abból a táborból eljöttek és szívesen üdvözölték Tisza Istvánt, aki Hodossyval félre is vonult a Deák-szobába és ott hosszasan konferáltak egymással. Ebből azt következtették, hogy Hodossy Imre elvállalja az igazságügyi tárcát.

Sokan azt mondták, hogy gróf Tisza István az új kabinet kész névjegyzékével ment fel Bécsbe, de kisült, hogy ez nem áll. Ő maga se tudta biztosan, hogy miniszterelnök lesz.

Háromnegyed tizenegy órakor jöttem ki a királytól — mondja nevetve, — és azt hallom, hogy Budapesten már ebben az órában városzerte kiabáltak a rikkancok kineveztetésemet. Ők előbb tudták, mint én. A kabinet tagjait is csak ezután fogom megállapítani, de reményilem szombaton már az egész kormány bemutatkozhatik a képviselőházban.

De a Szederkényi-párt már csüörtökre kérte a Ház összehívását és Tallán Béla alelnök ezt el is rendelte — említtették.

— Akkor én képviselői helyemről kéni fogom csüörtökön a Házat, hogy ülését halaszza

el szombatig, mert én csak pénteken terjeszthetem elő ő felségének az új minisztereket — felelte Tisza.

— Nem jobb volna lemondani a csütörtöki ülést? — veti közbe valaki. — Hátha az ellenzék idő előtt megtámad?

— Lesz részem benne elég — mondja kedélyesen az új miniszterelnök; — azért mindegy, ha egy-két nappal előbb vagy később kezdik.

Ezután félrevonult Hieronymi Károlyllyal, dr. Berzeviczy Alberttel és beszélgetett Vörös Lászlóval, Mándy Lajossal és Bolgár Ferenczel.

— Már készül a kabinet — jóslgatják. — A két első miniszter lesz: egyik kereskedelmi, másik közoktatási, a másik három pedig államtitkár: kettő kereskedelmi, az utolsó honvédelmi államtitkár.

Csak jó vége legyen. Mert beszélnek, hogy a függetlenségiék már fenik a fogukat gróf Tiszára, kit abszolutistának tartanak.

— Nem én, hanem ők segítik az abszolutizmust, a nélkül, ahogy maguk is tudnak — egészíti ki a beszédet gróf Tisza. — Ha okosan csinálnak a dolgukat, most inkább más lóra ülnének és azt híresztelnék, ami igaz is, hogy amit 1867 óta a Deák-párt és a szabadelvűpárt nem tudott elérni, de az ő elődjük sem, azt ők most fél év alatt keresztülvitték a katonai engedményekkel.

— De segített nekik a néppárt — mondja valaki.

— Azok csak denunciólni tudnak — fakadt ki az új miniszterelnök, kinek sok baja lehetett odafent a klerikális fekete-sárga sereggel.

Még sokáig együtt voltak a képviselők, de a legtovább maradt a klubban gróf Tisza István. Alig egynapos kormányelnök és már teljesen házigazdának érzi magát. Tudja, hogy biztos pozícióban van és a Nemzeti Kaszinóban előbbi ellenségei is már vele tartanak. Csak az Andrássy grófok elégedetlenek egy kissé. Magukban nem helyeslik Tiszának módosításait, de azért — türik, nem csinálnak neki nyíltan nehézségeket.

Más ellenségei se mozognak egyelőre, legálább a 67-es alapon állók.

— Az ördögöt is elfogadjuk — mondják — ha kivezet a mostani sulyos, válságos helyzetből. Tisza Pistának, úgy látszik, igazán ördöge van.

A szabadelvűpárt ülése.

Az országgyűlési szabadelvűpárt szerdán, folyó hó 23-án este 6 órakor értekezletet tart. Az értekezleten dr. Minnich Aurél előterjeszti a kilences-bizottság jelentését és elaborátumát. Nyomban azután valószínűleg gróf Tisza István designált miniszterelnök jog felszólalni, hogy álláspontját az elaborátum tekintetében megismertesse.

A kilences-bizottság.

A szabadelvűpárt programkészítő bizottságának ülése eredetileg ma este 6 órára volt kitűzve. A történetek után ezt az ülést holnap délelőttre halasztották el. Az elhalasztás Bécsből jött telefon-üzenetre történt, Lukács László óhajlására, hogy a legközelebbi ülésen gróf Tisza István már mint designált miniszterelnök lehessen jelen.

A képviselőház összehívása.

Szederkényi Nándor, Molnár Jenő, Lovászy Márton és Holló Lajos országgyűlési képviselők ma délelőtt feltizenegyor megjelentek a képviselőházban, hogy husz társuk nevében a képviselőháznak október 29-ére való összehívását kérik. Gróf Apponyi Albert elnököt keresték fel a kérvénnyel, de Apponyi kijelentette, hogy a közeli napokban ő nem elnökölhet a képviselőház ülésén, mivel, mint a szabadelvűpárt kilences-bizottságának tagja, esetleg a bizottság bármikor egybehívható értekezleten lesz elfoglalva s kérte a küldöttséget, hogy a kérvényt Tallián Bélának, a képviselőház alelnökének nyújtsa át, aki mostanság az elnöki teendőket intézi. A küldöttség erre Tallián Béla alelnökhöz fordult, aki szintén a képviselőházban tartózkodott. Tallián átvette a kérvényt és intézkedett a képviselőháznak csütörtök délelőtt 10 órára való összehívására.

A függetlenségi pártból.

A Tisza István miniszterelnöki megbízásának hírére a függetlenségi párt helyiségei nem nagyon teltek meg ma este. A kisszámú tagok csendes beszélgetéssel töltötték az időt s azon az állásponton voltak a helyzet megítélésében, hogy

amíg gróf Tisza István programját nem ismerik, nem is nyilatkozhatnak a helyzetről s arról a magatartásról, melyet Tiszával szemben követni fognak. Ugyanígy véleményen volt Kossuth Ferenc is, aki a következőket mondta tudósítónk előtt:

— A függetlenségi párt nem alkothat magának véleményt oly program felől, melyet nem ismer. A párt abban, hogy a kilences-bizottság eredeti és módosított szövegét szándékozik gróf Tisza István a többség elé terjeszteni, annak a jelét látja, hogy ő biztosítani akarja magának a többség támogatását, még pedig úgy, hogy ez helyesülje a kevesebbet, bár kevésse elzöldt a kilences-bizottság útján a többet követelte. A párt nem hiszi, hogy jelentéktelen változtatásokról lehetne csak szó, mert ilyenekért a király nem támaszkodott volna órákig és napokig. Ami az abszolutisztikus felségjog elméletét illeti, az ebből eredt konfliktus elintézése nélkül nem hiszi a párt, hogy bármely kormány a nemzet elé léphetne a békés megoldás reményével. A függetlenségi párt nem zárkózik el a békés megoldás lehetőségére elől, de meggyőződése szerint a hosszú küzdelem, mely oly nagymérvű megpróbáltatást rótt a nemzetre, mint amilyen mindenki előtt ismeretes, nem végződhetik vereséggel a nemzetre nézve.

A vidék állásfoglalása.

Arad város közgyűlése Barabás Béla indítványára egyhangulag kimondta, hogy az önkéntes adózás miatt kibocsátott miniszteri rendelkezést azért, mert a törvényhatóság autonómiájába vág, visszautasítja. A közgyűlés a megyei átiratokat elfogadta.

KÜLFÖLD

A német császár és a cár találkozása.

A német császár és az orosz cár tudvalegőleg nem sokára találkozni fognak Wiesbadenben. Ebből az alkalomból a pétervári Vjedomoszti a következőket írja:

A wiesbadeni találkozás olyan esemény, mely az összes oroszokat ószinte örömmel tölti el. A béke összes ószinte hívei megkönyebbülve lélegeznek föl. A találkozás az Ázsiából hallatszot csatakiáltásra válaszó kollektív jegyzéknek tetszik. A találkozásnak a békére való jelentőségét az a mai jelentés igazolja, hogy Alexejev helytartó november első napjaiban Pétervárra utazik.

Új bibornokok.

A pápa az első titkos konzisztóriumot november 2-án, a nyilvánosat pedig 9-ére tűzte ki, mely alkalommal a bibornoki szent-kollégium meg fog szaporodni hét taggal. Hét prelátus fogja megkapni a bibort, azonkívül X. Pius pápa föl fogja tenni a még XIII. Leóól kinevezett Tallianinak, Aiutinak és Katschthalernek a bibornoki kalapot. A hét prezmptív bibornok közt hat olasz származású, a hetedik pedig (Merry del Val) spanyol születésű.

A kinevezendő bibornokok a következők:

Monsignor Capiano d' Azevedo ősi katalóniai nemzetiségű származik, mely a XVII. században a nápolyi alkirályllyal áttelepedett Olaszországba s azóta ott él. Három éve majordomus s úgy engesztelhetetlen nézetet, mint szögletes lényre miatt nem igen kedvelik. Mint bibornok az öreg Morenini fogja helyettesíteni az apostoli paloták prefektusi méltóságában. Helyette Bisleti főkamárás lesz a majordomus, míg Misciatelli alkamarás főkamárás lesz.

Msgr. Pericoli már régóta vár a biborra. Mikor Msgr. Folchi kegyvesztett lett azért, mert a pápai pénzspekulációk krachját nem tudta megakadályozni (mások szerint azért, mert a péterfüllérek pénzért alaposan megdezsmálta), Pericoli volt a vatikáni pénzkészlet lelke. Régóta várt a biborra, de mindig közébejt valami s mult júniusban is az utolsó pillanatban törölték ki a jelölték közül. Ugy lehet, hogy a balsors most sem engedi a bibort elnyernie, mert pár nappal ezelőtt úgy elesett, hogy eltörte a lábszár-csontját.

Msgr. Vecchia ugyanaz a Propaganda pénzügyi kormányzatára, mint Pericoli a Vatikánra. Főnökével, Della Volpe biborossal sehogysem tud kijönni s hivatalát le akarta tenni szeptemberben, mikor a Propagandának nagy sikkasztásnak jöttek a nyomára, amit Vecchia egy kis éberséggel megfusihatott volna.

Callegari pádovai és Bonazzi beneventói püspököket együtt kell említeni. Mindkettő régi jó barátja a pápának, X. Pius mindkettőnek följajánlotta az államtitkárságot, de mindkettő visszautasította. Callegari egyszersmind nagyobb ér-

seki széket kap, Bonazzi pedig, a bencés-szerzetes kuriai bibornok lesz.

Msgr. Grasselli viterbói püspök az utolsó a névsorban. Kinevezetése Romagában nagy örömet fog kelteni, mert az óriás termetű, hosszú szakállú kapucinus nagyon népszerű ember. Grasselinek már 1900-ban bibornoknak kellett volna lennie, de akkor oly meleg, hazafias beszédet tartott a meggyilkolt Umberto királyért, hogy Rampolla rögtön töröltette a névsorból. Grasselli a Vatikán mérsékelt elemeihez tartozik.

Ha ez a névsor hiteles, akkor Samassa egri érseknek bibornokká kinevezetéséről egyelőre nincs szó.

A balkáni helyzet. Az után, hogy báró Calice osztrák-magyar és Szinoviev orosz nagykövete átadták a szultánnak a *mürszetje megállapodás* pontozatait, Konstantinápolyban nyomban rendkívüli minisztertanács ült egybe, de ennek határozatairól eddig mi sem került nyilvánosságra. A reformjegyzők átadása óta sem a Yildiz, sem a porta nem lépett az entente-hatalmak nagykövetségével érintkezésbe. A porta megbízást adott nagykövetségeinek, hogy szerezzenek értesülést a többi kabinet magatartásáról és hangulatáról illetőleg, s valószínűleg az erről való tudósításokra vár, mielőtt határozna. Időközben portakörökben az a híresztelés terjedt, hogy Törökországban a három első pont ellen komolyan tiltakoznia kell s hogy változtatásokat és ellenkező indítványokat fog tenni. Hir szerint a portának több pontra nézve fölvilágosítást kell kérnie a hatalmaktól. A ma tartandó rendes minisztertanácsban újra tárgyalásra kerül a reformjegyzők.

Cettinje, október 26.

Egy ideérkezett jelentés szerint az ipeki mutesarif csapatokkal és ágyúkkal Plawaba érkezett, hogy ott, valamint Gusinjében behozza az új adót. A lakosság közt nagy az izgatottság, de eddig nem tört ki a konfliktus. A mutesarif erőlesen jár el.

Az orosz-japán feszültség.

A Kelet-Szerbiában összevont százezer orosz katona megtette a hatását: Japán meghunyászkodott. A japán miniszterek és államférfiak tegnap tanácskozást tartottak, mely *hétfőjél óráig tartott*. A tanácskozás, hir szerint, főképpen Ito márkí közevitő indítványára körül forgott, amely szerint Japán nem ragaszkodik feltétlenül Mandzsuria katonai kiűrtéséhez, ellenben Oroszországot kötelezi a kínai és koreai szuverenitás jogainak tiszteletben tartására. Bár nincs végerőnyves jelentés a tanácskozás eredményéről, jól értesült körökben azt vélik, hogy elhatározták az eddig folytatott politikához való ragaszkodást, valamint hogy magukat Oroszországnak Mandzsuriaira vonatkozó ígéreteinek megtartásához fogják tartani.

A Priamurskija Vjedomoszti jelentése szerint Oroszország a mandzsuriai kérdésben a következő feltételeket közzölte a pekingi kormányfával. Oroszország Njutschang (Jukoa), Tiutsuansej, Sasedzi és Ljasjang tartományokat azonnal kiűrti; Girin, Ituatson, Kuonseng és Kalatsu tartományokat négy hónap alatt, Ningut, Zizikar és Chaikar tartományokat pedig egy év leforgása után őríti ki. A Sungari folyó mentében kikötőket és telefontállomásokat fognak építeni, melyek orosz csapatok felügyelete alatt lesznek. Blagovestsenk és Zizikar között katonai állomások létesíttetnek. Mandzsuria más hatalomnak át nem engedhető s bérbe sem adható. Az orosz-kínai bank főlkjai kínai csapatok felügyelete alá kerülnek, ezeknek költségeit a bank köteles fedezni. A jelenleg fennálló áruvámtelek az Oroszországból behozott árukra nézve nem emelhetők. Az egészségügyi felügyeletet egész Mandzsuria felett orosz hatóságok gyakorolják.

Tokió, október 26.

Hagivara, a soeuli japán követség titkára, aki a Jalu-völgyben felügyelői uton van, fegyveres oroszok által megakadályoztatott abban, hogy Jongamphóban partraszálljon. Az eljárás törvénytelenségét a soeuli orosz követ elismerte és ennek megfelelőleg utasításokat küldött Jongamphoba.

Yokohama, október 26.

Az orosz követ érkezett báró Komura külügyminiszterrel. A kabinet is tanácskozásra gyűlt össze. A helyzet változatlanul látszik.

BUDAPESTI NAPLÓ. Október 31-ikén

uj előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásuk a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK

Budapest, október 26.

— **Személyi hír.** György szász király unokáival Abbáziára érkezett és az egész telet ott fogja tölteni.

— **A román király beteg.** Bukarestből jelentik, hogy Károly király gyengélkedik. A kiadott orvosi jelentés szerint állapota már kielégítőbb, azonban néhány napig még pihennie kell a királynak.

— **Titkos tanácsosok esküje.** Bécsből jelentik, hogy a király ma délelőtt tíz órakor eskette föl az új titkos tanácsosokat és pedig *Krams* osztrályfőnököt, az evangélikus lelkész egyházi tanács elnökét, *Belopolsky* tábori apostoli vikáriust és *Rockensaum* hadügy-minisztériumi osztrályfőnököt. Az eskütelélen gróf *Goitchowski* és *Adensperg-Traun* főkamrás intervegniál.

— **A bán betegsége.** Zágrábról táviratozzák, hogy gróf *Pejassovich* Tivadár horvát bán állapota még most is aggodalmat keltő. A beteg iránt széles körökben nagy részvét nyilvánul. Ő felsége távirati jelentést kért állapotáról. Ma reggel a következő orvosi jelentést adták ki:

Jelen, miután már kedden és szerdán gyomorláját érezte, esütörtökön, e hó 22-én megbetegedett, mely időtől fogva erői fogyófélben vannak. Ezen fokozódó gyengeség oka egy bél-fekélyből eredő jelentékeny vérzés (ulcus duodenale). A vérzés igen heves volt és péntek délig tartott, minek folytán a beteg rendkívül vérszegény és elgyöngült. A betegség igen komoly természetű. Péntektől máig nem következett be változás, csak az érverés lett gyorsabb. Hőmérséklet kezdetben alacsonyabb volt, majd 37,8 fokos maximumig emelkedett. A ma reggeli temperatura 37 fok volt. A betegnek főképpen nyugalomra van szüksége és modorlatlanul hácón kell tekintenie. Gyógyszeren kívül táplálékot nem kap és jeges labdacsokat és jeges vizet vesz magához. Dr. *Bakovac*, dr. *Wickerhauser*.

— **Komócsy József síremléke.** E hó 29-én esütörtökön délután 4 órakor fogják Komócsy Józsefnek, a Petőfi-Társaság volt alelnökének sírszobrát a kerepesi-úti temetőben leleplezni. Erre az ünnepélyre, melyen beszédet *Herzeg* Ferenc mond s alkalmi költeményt *Zemplényi* Árpád szaval, a Petőfi-Társaság meghívja az elhunyt költő barátait és tisztelőit.

— **Egyházkerületi közgyűlés.** A dunamelléki református egyházkerület ma délelőtt folytatta közgyűlését *Darányi* Ignác főgondnok és *Konec* Imre vértessaljai esperes elnöklété alatt. A közgyűlés szavazás után kiküldte a konventi képviselőket. A szavazottak *Adam* Kálmán, *Kálmán* Gyula és *Szöts* Farkas voltak, a szavazás eredménye a következő: A konvent *rendes lelkesi* tagjai lettek: *Babcsay* Sándor, *Szilágyi* Áron és *Kovács* Albert; *rendes világi* tagjai: *Szilassy* Aladár, *Vessey* Tamás és dr. *Nagy* Dezso; *lelkési póttagok:* *Adam* Kálmán és *Mády* Lajos; *világi póttagok:* *Cseh* Ervin és dr. *Károly* József. Ugyancsak ma alakították meg a püspökválasztáshoz szükséges szavazatbontó bizottságot is. A bizottság elnöke maga *Darányi* Ignác főgondnok, tagjai pedig: *Konec* Imre és *Mády* Lajos esperesek, *Szilassy* Aladár és *Adam* András gondnokok, *Vessey* Tamás főjegyző, *Kovács* Albert jegyző, *Károly* József és *Szöts* Farkas tanácsbírák. Ezzel kapcsolatosan kimondta a közgyűlés, hogy a szavazatokat az egyházközösségek december végéig kötelesek beküldeni az esperesi hivatalokhoz, ezeknek pedig január végéig kell terjeszteniük a püspöki hivatalhoz. Ha második szavazás váának szükségessége, az egyházközösségek szavazatai március 15-ikéig küldendőek az esperességhoz s március végéig a püspöki hivatalhoz. Bejelentette azután a főgondnok, hogy *Szász* Károlyval közölték a nyugdíjaztatás módjait s a 6-át hálás köszönettel fogadta. Ezután a napirend apróbb tárgyait intézték el. A közgyűlést hónap folytatták.

— **A magental esesetek emléke.** Milánóból jelentik, hogy *Ferrari* bíboros négy püspök segédletével ültözött Magentában az 1869-ben esesetek emlékére emelt templomot. Az ünnepség alkalmából üdvözlő táviratot küldöttek *Ferenc* József királyhoz, *Viktor* Emánuel királyhoz, valamint *Helena* királynéhoz, továbbá *Margit* özvegy királynéhoz és *Eugénia* császárnéhoz, akik hozzájárultak a templom építésének költségéhez.

— **Az orvosgyógyemlék.** Az orvoskari tanártestület szombaton tartott ülésén ültötte be a megüresedett állásokat. Megválasztották az első női klinikához I. tanárségédnek dr. *Zaborsky* Istvánt, II. segédnek *Kantler* Jenőt. A szemklinikához I. segédnek *Blaskovics* Lászlót, II. segédnek *Scholtz* Károlyt. Az első belklinikához dnyitellen gyakornoknak *Török* Béla és *Zilahi* Jenő doktorokat. A II-ik női klinikához *Scipiadis* E. emélt I-ső tanárségédnek. Dr. *Frigyesi* Józsefet II. tanárségédnek. Megválasztott a tanártestület ide három gyakornokot. Az élettani intézet első tanárségéd lett dr. *Pekár* Mihály, a közegészségtani intézet dr. *Bechert* Ármán. Választott azután a tanártestület a törvényszéki orvostani intézetbe, a körbonctani intézetbe, s a II-ik belső klinikához több fizetéses és díjtalan gyakornokot.

— **Segítség a távolból.** A Párisi Aruház katasztrófájának a híre nagy messzeségekbe eljutott és mindenütt megdöbbenést és részvételt keltett. Ezt mutatja az az adomány is, amelyet a mai postán *Moszkvából* juttattak lapunkra. Ez az adomány *nyolcvan* korona s *Fligl* Paula gyűjtéséből került a Párisi Aruház károsultjai számára.

— **Lujza hercegnő beteg.** Münchenből táviratozzák, hogy *Lujza* hercegnő, a volt szász trónörökösnek beteg és ha állapota hamarosan jobbra nem fordul, akkor a toszkánai udvar kívánására vissza fog térni a lindau gyógyító-intézetbe.

— **Ítélet a bileki ügyben.** A bécsi *Mitteleitung* közlése szerint a legfelsőbb katonai törvényszék meghozta az ítéletet *Grünweig* ezredes ügyében. Ez a katona volt tudvalegőleg az, aki tudatlanságból és embertelenségből holtra farszortott egy csomó magyar bakát a bileki utban. A legfelsőbb katonai törvényszék az ezredest két-évi fogságra ítélte. Egyben megfosztotta rangjától is a legfelsőbb katonai törvényszék s nemcsak nyugdíjigényét vonta meg, hanem kegy- és ellátási díjat sem kaphat. Hír szerint a legfelsőbb katonai törvényszék még más tisztek felett is ítélkezett, akik a bileki katasztrófát okozták, de az illetők nevét és büntetésük mértékét titokban tartják.

Az ítélet híre azonban aligha igaz, mert a hadügyminisztériumban semmit se tudnak róla. Ha ítéletet hoztak az ügyben, azt csak a szerajevói hadbíróóság hozhatta meg s ez — törzsisztől lévén szó — még okvetlenül fölkerül a felsőbb katonai bírósághoz. A hadügyminisztériumból különben jelentik azt, hogy a szerajevói vizsgálat meg be sines fejezve. Telegrammbeli kérdésközlésre Szerajevóból is azt jelentik, hogy az ítéletről szóló hír nem szavahihető.

— **A konstantinápolyi Rákóczi-szarandoklat.** A Rákóczi-szarandoklat egy kis töredéke a zivatros Márványtengeren lehajózott Rodostóba, a bujdosók egykori lóháelyének meglátogatására.

A rossz összeköttetés és kényelmellen kis hajók miatt mindössze három vállalkoztak a kockázatos utra: *Szédeczy* Lajos, *Márton* Mátyás prépost és *Vincehidyi* Ernő torontáli főjegyző. Rodostón fényes fogadtatásban vett részül. A város közönségének érdeklődése mellett nézték meg a magyarok egykori házaát, Rákóczi, Bercsényi fényes termeinek maradványait, a kápolnát, a magyarok kutját stb. Felkeresték ezután a görög templomban Bercsényi, Esterházy, Sibrk sírjait leemeltették Bercsényi márványkövét és konstalították, hogy hamvai a sírkő alatt vannak, dacára a többszöri templatálakításnak. Másnap *Márton* Mátyás prépost misét mondott Rákóczi kápolnájában s lefényképeztek a magyar emlékeket. A kormányzó-basa fényes ebédjén, a szultán nevében éllette a magyar-török testvérséget és a magyar királyt, mire a magyar vendégek a törökök és a szultán életével válaszoltak. A kíváncsiok a szárazföldre az utazat vissza Konstantinápolyba s a kormányzó katonai kísérettel látta el őket a három órányira fekvő vasút állomásig, hová éjszaka utaztak.

— **A vivisekció ellen.** Az alsó-ausztriai tartománygyűlés legutóbb állást foglalt a vivisekció ellen s most ennek a határozatának fogamatot szerzendő, a tartományi választmány, mint az országos körház tulajdonosa, felszólította *Chrobak* és *Schawta* egyetemi tanárokat, hogy hagyják abba a nyulakkal való kísérletezést és nyultelepüket oszlassák fel. A két professzor természetesen hallani sem akar erről s azt választották mind a ketten a tartományi választmánynak, hogy ők csak a közoktatásügyi minisztériumtól fogadnak el utasításokat.

— **Péter király postája.** Péter szerb királyhoz, mint *Belgrádból* jelentik, tömegesen érkeznek levelek a világ minden részéből. A postaküldemények gondosan átrostálva jutnak csak a szerb király kezébe. Ebből a célből minden levelet előbb a sajtóiroda főnöke, *Gjovin Balongjitch* vesz át, aki aztán az illetékes osztályba utasítja, és csak onnan kapja meg Péter király. Ezek között a levelek között nagyon érdekesek is akadnak. Egy párisi ur például beküldte a királygyilkosságról szóló rőpiratát, amelyben nem a leghízelgőbben kritizálja Péter király szereplését. Kiváló ízléssel szemleltet val az alakonikus megjegyzés, mely a rőpirat fedelének belső oldalán olvasható. E szerint a szerző potom néhány ezer frankért átengedi a királyi udvarnak az összes megjelent példányokat. Egy másik levélben egy pilseni úgynök svájci testőrgárdát ajánl a sokat zaklatott Péternek. Egy linzi szabómeister, aki, ugylátszik, nagyon a szívén viseli a szerb király biztonságát, könnyű, éjjel-nappal viselhető ujszerkezettű páncélinget ajánl neki. Azonkívül még sok külföldi cég ad ajánlatot a szerb udvarhoz mindenféle szállítások iránt. Mindennek a tetejébe egy szerb paraszt leölt tehenéért kárpótlást kér. Szóval Péter király akár soha könyvhöz ne nyuljon, van ugyanis több mint elég olvasnivalója.

— **Házaság.** *Pollák* Ignác a Hazai Általános Takarékpénztár vezérigazgatója Budapestről e hó 25-én jegyet váltott *Kunetz* Mór bankár *Aranka* leányával Szabadkan.

Kohn Jenő Kocs-Pallagról, eljegyezte *Weisz* Jozsefnt Vácron.

— **Hússzönt év.** Nagyszébenből jelentik: Ma ünnepele *Elscher* József nagyszébeni tankerületi főigazgató 25 éves szolgálati jubileumát. Délelőtt az állami és felekezeti középiskolák küldöttései tisztelegtek az ünnepelnél. Az állami tanárok pompás albumot nyújtottak át, a s ászok pedig értékes ezüstkészletet. Dében 150 terítékű disztribúció volt, amelyen

számos pohárköszöntőt mondtak. A jubiláns sok szerencseívánatot kapott, többek között *Wlassics* Gyula közoktatásügyi minisztertől és *Zsitvinsky* Mihály államtitkártól.

— **Párhajellenes szövetség.** Országos Párhajellenes Szövetség névvel a fővárosban egyesült alakult *Rakovszky* István számvevőszéki elnök vezetésével, amelynek célja a párviadal s ennek az alapján alkotó társadalmi előítélet megszüntetése. A szövetség célját gyűlések, fölolvások, szaktanácskozások tartásával és a törvények módosításával elérhetőnek reméli. A szövetségben állandó beszületbiróság fog működni. Az egyesületnek tagja lehet minden feldhőten előlélti férfi, aki a magyar állam területén lakik, pártló tagok nók is lehetnek.

— **Aroképlelelés.** A budapesti mészárosok börtérteküli szövetekeze tagjai szép ünnepepet rendeztek *Schubert* Sándor fővárosi törvényhatósági bizottsági tag tisztelére abból az alkalomból, hogy a *Schubert* Sándor által és a bécsi rokonszövetkezet segítségével megalapított szövetkezet ma fejezte be eredményes működésének ötödik esztendejét. A császárfürdő diszternében rendezett banketten körülbélül készaz budapesti mészáros-iparos jelent meg. Azonkívül az osztrák mészáros-iparostételeknek vezető emberei is eljőttek. Az ünnepegy *Schubert* Sándor olajfestményű aroképlek leleplezésével kezdődött. A művészi kivitelű képet a börtérteküli szövetkezet megrendelésére *Zilzer* Antal festőművész készítette. Az ünnepepre számos poharat emeltek és különösen a bécsiek hangsúlyozták, hogy az a hajszá, amelyet az utóbbi időben *Schubert* ellen indítottak, teljesen igazságtalan, mert a börtérteküli szövetkezet előző megnedbenben a magyar érdekek érvényesítésére törekedett és ezt, mint az eredmények mutatják, sikerült is elérnie.

— **Az udvariatlan franciák.** A szeszélyes franciáktól minden titkell, még az udvariatlanok is. Legálább ezt bizonyítja az a hang, melylyel néhány francia lap ír az elnök feleségéről, mióta az az olasz királynt fogadta és üdvözölte a vasutnál. De nemcsak a napoleoni fény után sovárgó reakcionárius újságok tárgyalják a kérdést bántó idegességgel, hanem több olyan radikális orgánum is, mely eddig csak gunyolta az udvari formásgókat. Imperialisztikus, royalisztikus és köztársasági felháborodással kiáltják: „A vége az lesz, hogy még Rómába is meghívják!” Tudniillik őt, a köztársaság elnökének tiszteletreméltó feleségét. De nemcsak az udvariasság legprimitívebb szabályai ellen vétettek a francia lapok ezzel a felkiáltással, hanem az igédők helyes használata ellen is. „Amennyiben úgy emlékeznek meg az elnöknek meghívásáról, mintha ez csak bekövetkezhetnék, holott a valóságban már meg is történt. Igenis, az olasz udvar meghívta az elnököt és ez már el is fogadta a meghívást. Ha tehát valami véletlen nem jó közbe, *Loubet* né a jövő januárban vagy februárban Rómába kíséri a férjét, bárhogy is fognak keseregni a régi francia lovagok, amint hiába siratják most is azt a véletlent, hogy *Jaurés*, a francia képviselőház szocialista alelnöke, kinek páholya éppen *Helena* királyné mögött volt az operában egy és ugyanazon pillanatban kezdett egy és ugyanazon művészek tapsolni. Mit fog ehhez a vén Európa szólni? — töprengt a fiatal francia nemesség. Am míg a reakcionáriusok valóságos féltérést látnak ebben az egyirányú lelkesedésben, addig a francia szocialisták kemény szemrehányásokkal illetik *Jaurés*it, aki nemcsak hogy egy királyné mögé ült, hanem még izlésben is közönséget mert vele vállalni.

— **Tanulók megjutalmazása.** A *Zion* egyesületben tegnap lélekemelő ünnepeesség folyt le, amelyen *Bárczy* István fővárosi tanácsos, *Esztáry* Sándor VII. kerületi előljáró, dr. *Szabó* János, *Ehrlich* G. Gusztáv, dr. *Steinberger* Ármán s mások voltak jelen. A millenium emlékére ugyanis 800 koronára rugó budizító jutalmakat osztottak ki az egyesületi tagok jó magaviseletű és szorgalmas gyermekei között, akik különösen a magyar nyelvből és történelemből jó előmenetelt tanusítottak. Ez alkalomból 24 fu és 26 leány kapott jutalmat. *Spanberger* Alajos iskolai igazgató mint a milleniumi jutalom-bizottság elnöke a vendégek üdvözlése után kiosztotta a jutalmakat és díszesen kiállított emléklapokat. A tanulók nevében *Kürschner* Arthur és *Baneth* Erzsébet köszönték meg az egyesület jótéteményét. *Bárczy* István tanácsos, *Esztáry* Sándor előljáró és *Tenczer* Pál fővárosi bizottsági tag budizító beszédet intézett a jutalmazottakhoz, egyuttal elismerésüket fejezve ki az egyesület iránt, amely a tevékenységét a hazafiasság és nevelés terén is kifejti.

— **Visszeadés a magyar korona alkalmasára.** val. A kereskedelmiügyi minisztériumnak tudomására jutott, hogy *Pollák* D. R. bécsi cégi *Magyar koronapapír* főtitkarral ellátott levélpapírost hoz forgalomba. A minisztérium utasította az előfokú iparhatóságokat, hogy előforduló esetben tegyék folyamatba a megtorló iparkihágási eljárást.

— **Halálkozás.** *Traun* Ignác ma reggel hetvenhárom éves korában meghalt Budapesten. Az elhunytat kiterjedt rokonság gyászolja.

Sipos Imre belényesi református lelkész az oitani magyarság vezéralakja, atyja, hirtelen meghalt. A boldogulban *Sipos* Béla hírlapíró édesatyját gyászolja.

— **Bellincioni Gemma balesete.** Brünnből táviratozzák, hogy a városi színház mai előadásának megkezdése előtt közvetlenül *Bellincioni Gemma* asszony, akinek *Fedora* operában mint vendégnek a címszerepet kellett volna énekelnie, a színház öltözőjében elájult. Orvosi segítségnyújtás után *Bellincioni* asszony magához tért és kijelentette, hogy reméli, hogy ha az előadás kezdetét egy félórával elhalasztják, fel fog léphetni. Kéссel ezután újabb ájulási rohama volt és lakásába kellett szállítani. Az előadást ennek következtében nem tarthatták meg.

— **A szeptodi tüntetés.** Szegebről táviratozzák: A vasárnap hajnalban a katonák nevében Kossuth szobrára helyzetet koszoru szalagját a királyi ügyészesség *elkobozta* és egyben megindította az eljárás nyilvános rágalmasz miatt ismeretlen tettesek ellen. Ma egy munkásküldöttség felekereste *Polczner Jenő* országgyűlési képviselőt, arra kérvén őt, hogy járjon közbe, hogy a koszoru szalagját adja ki a királyi ügyészesség. *Polczner Jenő* kijelentette, ha előtte csak egy katonát nevést is felemlítenék, aki segítkezett a koszoru elhelyezésénél, úgy mindent elkövet a koszoru-szalag kiadatlása érdekében, különben minden közbenjárását visszautasít.

— **A meggyilkolt szerb királyi pár hagyatéka.** Bécsbe tegnap megérkezett *Velikovic* ügyvéd, Sándor királyi egykori minisztere, egy belgrádi kerületi prefektussal, hogy *Draga* királyné testvéreinek meghatalmazásával és a belgrádi hagyatéki hatóság megbízásából a bécsi bankoknál felvegyék *Sándor* király és *Draga* királyné betéteit. Az első ausztriai takarékpénztártól felvettek 130.000 koronát, az Unió-banktól pedig 23.000 koronát. Egyéb betétei a volt királyi párnak Bécsben nincsenek. Ellenben brüsszeli és londoni bankok őrzik meg a betéteket. Így egy londoni banknál *Sándor* király nagyobb összegre helyeztet el, amelyet *Natalia* főd örökölni. A belgrádi meghatalmazottak néhány bécsi ékszerésznél is jártak, hogy visszavegyék azokat az ékszereket, amelyeket *Draga* királyné javításra küldött. Egy ékszerész nem adta ki az ékszereket, míg meg nem kapja a néhány ezer korona javítási költséget. A meghatalmazottak ma este visszautaszták Belgrádba, hogy átadják a hagyatéki hatóságnak a felvett összegeket.

— **Az állatvédelem.** Az Országos Állatvédő Egyesület tegnap *Osztócs Mihály* előktele alatt tartott választmányi ülésen közönséget szavazott a fővárosi sajtónak, hogy a legutóbb tartott galamblovészetek ellen állást foglalt és el ejafult sportmenet egyhangulag elítélte. Az egyesület a IX. kerület határában ingatlant vásárolt, melyben a jövő évben a hosszabb idő óta levezett Állatvédőházat fogja felépíteni. Egy második állatvédő-kocsit fognak forgalomba hozni, miáltal a jövőben a szerencsétlenül járt lovak elszállítását az eddigénél gyorsabban lesz eszközölhető.

— **Nyilatkozat.** *Szerdahelyi Ferenc*, a Népszínház tagja a következő sorok közlésére kéri a t. szerkesztőséget:

A mai lapokban egy tragikus históriát olvastam magamról. Az egészben annyira igaz, hogy Bécsben voltam de visszazöktem. Adósságom van. de senki sem akarja helyettesíteni. A váltóimat pedig — tájladalom — egyszer sem akarják leszámítani, nem-hogy kétszer leszámították volna. Egyekben kérem velem a címet tudatni, ahol a váltóimat oly készségesen leszámítják. Budapest 1903. október 26.

Szerdahelyi Ferenc.

— **Humanizmus katonáknál.** Az eset *Párisban* történt de mindenképpen a meillet tanuskodik, hogy a katonakabát alatt is doboghat emberség szív s a hadi törvényeket sem kell mindig ridegen, betűszerint, az enyhítő körülmények mellőzésével alkalmazni. Az egyik párisi katonai hatóság elé egy *Prévost* nevű legény került a napokban. A szerencsétlen fiktó elfelejtett bevonulni a köteles tizenháromnapos fegyvergyakorlatra. Szánia-bánta a mulasztását, annál is inkább, mert az alatt a tizenhárom nap alatt semmiképpen sem volt valami gyöngyélete, idejének legnagyobb részét a hajléktalanok menhelyén töltötte, ahol egyebéktől rákadást és letartóztatást. A katonai bizottság, amely az ügyét elbírált, annyira könnyűnek találta a vétséget, hogy egyszerűen — *jömlentette*. És miatt *Humbert Ornagy*, a bizottság elnöke, teljes ünnepelességgel, álva olvasta a fölmentő ítéletet, ezen-közben a bizottság egyik tagja, egy hadnagy, odament a szerencsétlen flótás ügyvédjéhez s egy kis pénzösszeget csuszítva a kezébe titokban. részvétellel mondotta:

— **A kllense számára . . .**

Igy írja meg ezt az érdekes kis történetet a párisi *Journal* s az eset bizonyára igaz, mert a hadnagy kivételével az összes benne szereplők meg vannak nevezve.

— **A vicinális áldozata.** A soroksári helyiérdekű vasut érsebelfalvai szakaszán ma két embert gázolt el a villamos. Az egyik egy szerkesztő-katona, akivel délután történt a szerencsétlenség. A vonat összezúrt

karját és lábát, úgy hogy haldokolva vitték a kórházba. A másik egy huszonötévesnek látszó munkás, aki este a vicinális utolsó vonatának kerekéi alá került. A szerencsétlen embert holtan huzták ki onnan. A rendőrség még nem tudja a szerencsétlenül járt emberek nevéit.

— **Ösbudavár igazgatójának ügye.** *Friedmann* Ádolfot, akit a rendőrség az éjjel letartóztatott, ma délelőtt átkísérték a törvényszékhez, ahol *Saly Dezős* vizsgálóbíró nyomban kihallgatta. *Friedmann* esete egyike a legérdekesebb jogeseteknek, amelynek a büntető-judikaturában aligha van mása. Előzött husz esztendővel vándorolt ki Amerikába, ott megszerezte az állampolgárságot és üzletet alapított. Öt éve, — 1898. november havában — esődbe jutott, amelyet még ottléte alatt lebonyolítottak, s a hitelezők megkapták a csődvagyomból a reájuk eső kvótát. A csődnyitás után hét hónappal utlevelet váltott New-Yorkban s visszajött Magyarországra, megtartván amerikai állampolgárságát. Ez alatt az öt esztendő alatt, hogy Magyarországon tartózkodott, az amerikai csődört senkissem zaklatta, annál kevésbé, mert New-Yorkban a csőd-eljárásról semmiféle eljárást sem folytattak ellene. A tavasszal egy osztrák kereskedő, aki egy amerikai hitelező követelését magához váltotta, jelentést tett ellene a budapesti büntetőtörvényszéken a New-Yorkban állítólag elkövetett család bukásért. *Friedmann*, akit a rendőrség akkor kihallgatott, kijelentette, hogy ellene New-Yorkban semmiféle bünvádi eljárást nem indítottak, család bukást pedig már csak azért sem követhetett el, mert ilyen büntetést az amerikai büntetőkönyv nem is ismer. Az iratok átmentek az ügyészességhez, amely az igazságügyminisztertől kért utasítást. A miniszter utasítására a bünvádi eljárást megindították. E közben dr. *Kovács Jenő* ügyvéd, aki *Friedmann* képviseli, beadványt intézett a törvényszékhez, csatolva a budapesti amerikai főkonzul által hitelesített amerikai törvényszöveget, amely szerint a *Friedmann* terhére rótt állítólagos deliktum csak vétség, s egy év alatt elévül, egyebéktől pedig, mint vétség, a magyar törvény szerint is elévült. Hivatkozott arra, hogy *Friedmann* ellen Amerikában semmiféle eljárást sem indítottak, sem körözést, sem elfogatási parancsot ellene soha ki nem bocsátottak, hogy utlevéllel jött s azt is láttamoztatta, tehát szökevénynek nem tekinthető. Mindezek alapján kérte, hogy az eljárást szüntessék meg ellene. A törvényszék időközben leartóztatta *Friedmann* és a védő előterjesztését közölte az igazságügyminiszterrel. A védő ezenkívül a letartóztatás ellen felvolymadással élt, amelyet a vádtanács holnap fog tárgyalni.

— **Színházi botrányok.** A spanyolországi színházakban most csinos botrányok történnek estünkint műsoron kívül. Irok és szinzigazgatók kaptak össze egymással, még pedig anyagi érdek miatt s miután a küzdőlekek már minden eszközből kifogytak, hát rákerült a sor a botrányokra. Az előzmények egyébként a következők: Eddig az a szokás járt, hogy a színházigazgatók néhány régi spanyol író műveinek előadásáért nem tartoztak egyenesen szerzői tiszteletdíjat fizetni, hanem ezeket a darabokat díjtalanul adhatták elő. A spanyol írók egyesülete azonban egyre arra igyekezett, hogy milyen módon követelhetné magának ezek után a darabok után a tantiémet. Végre is sikerült valamit kieszelniük. Egy spanyol törvény ugyanis jogot ad az írók egyesületének arra, hogy ha egy színházigazgató valami olyan modern darabot akar előadni, amelyet idegen szerző vagy az egyesület valamelyik tagja írt, az csak az egyesület beleegyezésével történhetik meg, így tehát minden színelőadásához ki kell kérni az egyesület engedelmét. Erre a törvényes jogára támaszkodva az egyesület most már csak olyan színházigazgatóknak ad előadást engedélyt, aki ezekért a régi klasszikus darabokért az egyesületnek tantiémet fizet. A színház-direktorok egy ideig túrték ezt az állapotot, de azután egyik-másik kikelt ellene. Akadt szinzigazgató, aki maga írt vagy íratott darabot és azt előadta a nélkül, hogy az egyesület engedelmét kikérte volna. Ez ellen az egyesület óvat emelt, tiltakozott, pörölt, de minden eredmény nélkül. Most aztán az ilyen színházak előadásaiban embereivel botrányt csináltak. A közönség nem akarja tűrni a terrorizmust és ellentüntetéseket rendez.

— **Kévé- és teakülönlegességek** *Fratelli Deisinger* cégnél kaphatók. Budapest, királyi bérapóta. Vidékre közvetlen Pionomból is szállítunk.

— **Zsaroló altisztek.** *Székesfehérvárról* táviratozzák: A 17. honvéddalvezető egy póttartalékos levelet írt *Siebenlist* Béla alezredek ezredparancsnoknak, melyben értesítette, hogy az altisztek közül néhány pénzszarol a legénységtől, és ha pénz nem adnak, különféle brutálisokat követ el a legénységgel szemben. Az alezredek vizsgálót indított és a nyomozás beígazolta a póttartalékos állításait, minek következtében öt altisztet letartóztattak és a kerületi fogházba kísérték. A vizsgálat még nincs teljesen befejezve és igen

széles körre terjesztették ki, egyben gondoskodás történt arról, hogy a fogságba került altisztek humánusabbakkal pótoltsanak.

— **Bécsbe mentek meghalni.** Bécsből táviratozzák: Egy itteni szállóban öngyilkosságot követett el egy férfi és egy nő, akik a bejelentő lapra e nevet írták: *Kovács György kereskedő Budapestről és neje.* Mind a kettőt halántékukon lösébbel halva találták. Még nem állapították meg, vajjon a bejelentett név valódi-e.

— **Rákóczi-ünnepély.** A Damjanich-asztaltársaság november hó 8-án este 8 órakor saját helyiségében (Soroksári-utca 41.) Rákóczi-ünnepélyt rendez. Lesz szavaltat, felolvasás, beszéd s ének. Az ünnep programját később állapítják meg s azon vendégeket szívesen látnak.

— **Másfélperces borotválás.** *Coneglianóban*, mint onnan írják, egy magyar származású borbély, *Baja Ferenc* aranyérmest és ötven dollárt nyert, mert két perc alatt megbortovált egy fiatalembert. *Alessandro Costarion* azt, az ottani fodrászmestert ez nagyon bántotta és vállalkozott arra, hogy másfél perc alatt végzi el a műtet. Amire vállalkozott, azt egy versenyborotváláson el is végezte. *Alessandro Costarion* művésztének a gyorsasága mindenesetre bámulatraméltó. de kérdés, hogyan érezte magát az a derék ur, akin az ő gyorsborotválását bemutathatta. Ez ember szeret hamar kiszabadulni a borbély keze alól, de ennyire gyorsan talán még sem.

— **Nyomdász-sztrájk Nagyváradon.** *Nagyváradról* táviratozzák: Az összes nagyváradai nyomdász sztrájkolnak. Követeléseiket közötték a nyomdatulajdonosokkal, azonban meggyezés nem jött létre. Az öt napilap nem jelent meg. A nyomdászok követeléseit miatt a laptulajdonosok nyilatkozatban tudadják a közönséggel, hogy a lapok egyelőre nem jelennek meg.

— **Bendőri hírek.** A IV. kerületi kapitányság kivándorlásra való ösbitásért *Farkas István* vilányi születésű rakáci segédjegyzőt tizenpör börtönre és 100 korona pénzbírságra, *Moskovics Vilmos* 20 éves tanult *husznapi* fogházra és 100 korona pénzbírságra ítélte. — A rendőrség ma a Múzeum-körúton letartóztatta *Gottfried Béla* 23 éves rovtó multu beörö tolvajt. — Több lap közölte azt a hírt, hogy *Szendy János* a *Könyves Kálmán* magyar műkiadó ögét megkárosította. Mint illetékes helyről értesülünk, a hír nem felel meg a valóságnak.

(x) **Bel- és külföldi orvosi tekintélyek előszóval** rendelik makacs osuz- és köszvényes betegek részére a Zoltán-féle kenőcsöt, mert ez eredményesen oly kiváló, hogy már néhányrsori beordörzés teljes gyógyulást eredményez. Ára 2 kor. Zoltán gyógytárában, Budapest, V., Szabadság-ter.

Fadrusz János halála.

Budapest, október 26.

Az élete delén elhunyt nagy művész ma már kiterítve fekszik naphegyi nyaralójában. A Fadrusz-mütemer ormán fekete zászló leng. Kora reggel óta egyre jönnek a látogatók a gyászba borult özvegyhez, aki hangos zokogással vezeti be a vendégeket a halottas-szobába. A halott a hálószobában fekszik, ágya fölött *Stöhr Ernő*nek *Krisztus sirbatétele*t ábrázoló nagy képe függ. A halottaszsoba az ősi virágoktól tarkáló kertre nyílik, a falakon becses művész alkotások. Ott van többek közt magát a mestert ábrázoló portré is *László Fülöp* ecsetéből. Ezzel a képpel szemben van a spanyolfalal körülvett halottas-ágy. A halott arcán nem maradtak meg a kinos szenvedések nyomai. Arca olyan, mint a sárga márvány, halvány, nyugodt és élettelen. Ágya mellett, az éjjeli szekrényen egy virágtálcában ott van a szentelt gyertya és az órája, melylyel sokat foglalkozott az utolsó időkben. mert ezen számolgatta a lassan és nehezen muló órákat. Kezeiben kis faragott keresztet tart, amit a felesége tett oda.

Utolsó óráiról *Derék Gyizella*, a sógorónéja a következőket mondotta el:

— Vasárnap délben még 12 óra előtt ebédet kért, nagyon éhes volt. Felöltöztették s fölült az ágy szélére, eléje tettek kis asztalkáját s igen jóízűen fogyasztotta el ebédjét, amely levesből, csirkesültből s citromos rizs/eltujból állott. Ebéd után azonnal lefeküdt de nem tudott elaludni s úgy három óra tájban ismét éhségről panaszokodott. Behozták a kávéját, de már nagy erőfeszítésbe került a csészét szájjához emelnie; de a kávé t möhő étvágygyal kiitta. Azután jószág szeretettel nézett körül és ezt mondotta:

— Édesem, jobb volna nekem már meghalnom. Nagyon fáradt vagyok és úgy reszketek!

Lefeküdt és öt óráig aludt. Akkor felnyitotta a szemét és megkérte a feleséget, hogy borítsák följe az üveg-spanyolfalal. Aztán nagy erőlködéssel áldást in'ett, de már nem beszélt. Elaludt ismét és többé nem ébredt föl.

Fadrusz János temetése ügyében *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter úgy rendelkezett, hogy az elhunyt művész emlékéhez méltó díszes

temetés költségeit az állam fogja fedezni; a temetés rendezésére az Országos Képzőművészeti Társulatot kérte fel s erről a társulat elnökségét szóbelileg értesítette. A magyar kormány nevében Wlassics miniszter holnap koszorút helyez az elhunyt művész ravatalára. A gyászszertartás részleteinek megbeszélése véget ért a Képzőművészeti Társulat ma délután igazgatósági ülést tartott a Műcsarnokban, Benkő Sándor igazgató elnöklété alatt. Az ülésen a kormány részéről megjelent K. Lippich Elek miniszteri osztálytanácsos, a művészeti osztály vezetője, továbbá Kolozsvár és Pozsony városok képviselője. Lippich osztálytanácsos bejelentette, hogy Fadruszt az állam saját költségén temetői el. A holttestet kedden reggel görög stílus szarkofágba helyezik és a koporsót a műteremben állított ravatalra viszik át. A ravatalt a nagyközönség kedden egy órától öt óráig és szerdán 8—12 óráig szemlélheti meg. A beszentelés 3 órakor kezdődik s azt Rostaházy krisztinavárosi plébános végzi nagy segédlettel.

Akopsorsót azután hatlovas díszhintóra helyezik és a menőt az Atilla-utcán, az Erzsébet-hídon, Kossuth-utcán és Kerepesi-úton balad a Kerepesi-út melletti temetőbe. Az engesztelő miseáldozat csütörtökön délelőtt lesz a krisztinavárosi plébánia-templomban. A halálesetről a társulat az alábbi gyászjelentést adta ki.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat hazafias gyászszal tudatja, hogy dr. Fadrusz János szobrász-művész, a II. osztályú vaskoronarend és a Ferenc József-rend lovagja, Kolozsvár szabad királyi város és Zilah város díszpolgára, a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács tagja s. b. 1903. október 25-én Budapesten meghalt. Rövid, de tüneményes volt a pályafutása, melynek gyümölcseképpen teremtő lelkének fenékolt alkotásait hagyta reánk örökségül és halálával mély gyászt hozott a magyar művésztársadalomra. Ravatalát az I. kerület Lisznyay-utca 7-ik szám alatti műtermében fogjuk felállítani, hogy onnan kísérlük el utolsó útjára. Poriadó testét szerdán, október 28-án, délután 3 órakor adjuk vissza a kerepesi-úti temetőben az anyaföldnek.

A temetésen részt vesz a Társulat, valamint a többi művészársulat is, amelyek mind koszorút is helyeznek a sírjára.

A halottasházban ma megjelent dr. Wlassics Gyula közoktatási miniszter Lippich Elek osztálytanácsossal, továbbá Berevics Albert és Hegedűs Sándor stb., akik részvétüket fejezték ki az özvegynek. A halottat a naphegyi műteremben fogják ravatalra helyezni. A műteremben, melyet Rollinger Béla szobrász, Fadrusz legkedvesebb segédje dekorál, három orosz-lán van, egy a karánsebesi királyszoborhoz, kettő a budai királyi palotához, egy Mátyás-szobor, Szent-László szobra, Toldi-szobor és egy siremlék, azonkívül több kisebb-nagyobb modell.

Az özvegyhez tömérék részvétárat érkezett, köztük egy távirat Kecskemétről, amely város nyolc nappal ezelőtt rendelte meg Fadrusznál Kossuth és Rákóczi szobrát. A távirat így hangzik:

Városommal együtt mély fájdalommal gyászolom a kiadott lángszellemet. A nagy csapás súlyát osztatlan részvétünk enyhítse. Kada polgármester.

Az a pótolhatatlan csapás, mely a magyar művészetet Fadrusz János halálával érte, kegyeletes megemlékezést váltott ki ma Bédthy Zsolt egyetemi tanár esztétikai előadása alkalmával. Mai óráját Fadrusz emlékének szentelte az ékeszavú professzor, aki mély meghatottsággal szólott nagy számú hallgatóságának a váratlanul jött, megdöbbentő vesztéséről. Nagy megindulással szólott a magyar művészet végzetéről, mely könnyörtelenül, sokatigéző pályájuk kezdetén ragadta el tőlünk Iszót és Fadruszt. Azután méltatta Fadrusz három monumentális alkotását: a pozsonyi Mária Terézia-, a zilahi Wesselényi- és a kolozsvári Mátyás-szobrot mint a magyar lélek tartalmának, jellemző vonásainak hasonlíthatatlanul hatalmas és önséges kifejezését és a monumentális szobrászat feladatainak szeniális megvalósításait. Végül részletesen méltatta az Erzsébet-szoborpályázatra benyújtott első tervet mint egy önséges jellemző magyar gondolatnak a legegyszerűbb és legszebb kifejezését.

Kolozsvárról táviratozzák, hogy Fadrusz halálának híre az egyetem bölcsészeti kara, melynek Fadrusz tiszteletbeli doktora volt, rendkívüli ülést tartott. A kar fájdalomának jegyzőkönyvében adott kifejezést és az özvegynek táviratit fogja fejezte ki részvétét, továbbá küldöttségileg koszorút helyez a ravatalra. — Az erdélyi irodalmi társaság Fadrusz özvegyéhez részvétáviratot intéz és a ravatalra koszorút tesz.

Szeged város tanácsa Fadrusz János temetésén küldöttségileg képviselteti magát. A tanács a művész özvegyéhez részvétáviratot intézett. A küldöttséget, amely a ravatalra koszorút fog letenni. László György képviselő és Magyar Gábor piarista rendfőnök fogják vezetni.

Alagut-nóták.

Abból az alkalomból, hogy az alagut ötvenecztendős.

I.

A földön minden megöregszik,
Legyen az nő, vagy várbaráz,
Legyen Lánchid, avagy feőltő,
Rá az elmúlt sorsa vár.
Legyen bármilyen rózsá-ajk az,
Bármily mosolygó és beszédes...
... Ah! mindez azért jut eszembe,
Mert az alagut ötven éves.

Tegnapelőt még ötven éve
Hegyen át menek el Budára,
S ki le akart menni a Várból,
Előbb mindég felment a Várba.
Miglen már tegnap ötven éve
Budára alaguton értek.
... Ah! két nap alatt mi történtik,
És hogyan repülnek az évek!

II.

Mikor még ifjú lányka voltam,
(Ezt egy öreg matróna mondja)
Vasárnap délután Ferencel
Elmentem a Városmajorba.

A Várhegy tele volt virággal
És minden útra, fordulóra,
Jutott egy kedvesség szívemnek,
Hol egy-egy ósók, hol meg egy rózsá.

Ma már Ferenc toty-moty aggyasztán,
Nem megyünk a Városmajorba,
Ma alagut vezet Budára...
(Ezt az öreg hölgy búsan mondja.)

Hej! ha megynésként megint a hegyre,
Fel a Várhegynek tetőjére...
Oh, csak ne volna alagut még,
És volna csak ma ötven éve!

III.

Bár régi élc, de verse szedve
Nem volt idáig még, hitemre,
S az olvasó majd megbocsátja,
A tiszta rímeket ha látja,
S ez is lehet, hogy Kis Barádon
Akad majd egy olyan barátom,
Aki előtt még ősmertelen,
Amit már tudnak annyi ezren.

Egy vidéki jött Budapestre
S a Lánchidnál állt szemmereszítve
S egy suszterinast kérdez gyorsan,
Mi az a luk a hegy-gyomorban?
S felel a suszterfő néki:
— A bácsi azt a lukat nézi?

Alá tojják a Lánchidat,
Amikor az eső ssakad,

Pardon!

FŐVÁROS

(*) A szén- és fakereskedők. A kiskereskedők és kisiparosok csarnokának küldöttsége Gál Károly elnök vezetésével a minap memorandumot adott át a polgármesternek, amelyben a szén- és fakiskereskedők tesznek panaszt a házalás és a nagykereskedők ellen. A tanács most határozott s kimondotta, hogy a házalást külön nem kell szabályozni, mert Budapesten házalni nem szabad. A tanács a nagykereskedőket nem korlátozhatja abban, hogy kicsinyben ne árussítsanak. Nem korlátozhatja a megrendelések gyűjtésében sem, mert a törvény mindenkinek megengedi, hogy lakóhelyén megrendelést gyűjtson. Az ügynököktől csak iparigazolványt kíván a tanács s főlhívja a kerületi elöljárókat, hogy szigorúan ellenőrizzék, vajjon az ügynököknek van-e iparigazolványuk. A memorandum alapján főlhívta a tanács a kerületi elöljárókat, tanulmányozzák azt a kérdést, hogyan lehet ellenőrizni, hogy a fuvarszénnek megvan-e a kitüntetett súlya, hogy menetközben is ellenőrizhessék, hogy a közönséget a kereskedő vagy a kocsis nem károsítja-e meg.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12

Kiadóhivatal 54—39

SZÍNHÁZ, ZENE

** Téli rego. Shakespeare látványos színművét, a Téli regét adták ma este klasszikus előadásul. A nézőtér ugyanazt a tömöttséget mutatta, amit az eddigi klasszikus estéken. Sokat tapsoltak a főszereplőknek, különösen Szacsavaynak, aki Leontes háborgó ítéletességét drámai erővel rajzolta és Hegyesi Marinak, aki megkapó hangot ad az ártatlanul üldözött Hermióne fájdalmának és bűnbocsátó nagylelkűségének az utolsó felvonás fenségesen szép szoborjelenetében. Perdita és Florizel bájos dialogjait Török Irma és Beregi ma is tuden és poétikusan mondták el és Rózsahegy a csavargó Autolikus tolvajhumorának volt jókedvű, mulatságos képviselője. A pásztortáék internézójában a táncoló és éneklő csoportok nagy élénkséget hoztak a színpadra és a szoborjelenetben megvult a kelő ünneppélyes hangulat.

** A Vigaszínház bemutatója. A Vigaszínházban pénteken, e hó 30-án mutatják be a Vigaszínházban Gavault és Charvat 3 felvonásos bohózatát, a Csodagyermeket (L'enfant du miracle). Az újdonság szereposztása a következő:

Milze — Varsányi Irén. Georges — Góth. Croche — Hegedűs. Berthe — Haraszthy Hermin. Langrunen — Gazsi Mariska. Lescalopier — Szerémy. Paradeux — Fenyvesi Irén — Tantai. Lantqueten — Vendrei. Hernani — Tapolczai. Marguerite — Theisz R. Suzanne — Varga Anna. Baptiste — Bárdi. Hermance — Kocsisovszky Ilona. Groom — Darvai El.

** A Nemzeti Színházról Holnap, kedden Rutkai színműve, a Sötétség hatodik előadását éri meg a Nemzeti Színházban. Az újdonság, amelynek rendkívüli sikerét legjobban igazolja az a körülmény, hogy minden eddigi előadására valamennyi jegy elkelt s a vidéki színházgatók már kivétel nélkül megszerették a mű előadási jogát, holnap s a pénteki, hetedik előadásán is azzal a szereposztással kerül színpadra, amelylyel oly lényes sikert aratott. — Holnapután, Pierre Wolfjak A titok című háromfelvonásos vígjátékát adják. A főszerepeket ezúttal is Rákosi Szidi, Ligeti Juliska, Láncoz Ika, Helvey Laura, Paulay Ersei, Várdy Ilike, Ujházi, Náday Ferenc és Dezső fogják játszani.

** Coquelina Budapesten. Idősb Coquelina holnap este érkezik Budapestre és szerdán délelőtt tartja színtársulatával az első próbát a Cyrano de Bergeracból, melyet a tóvárosi közönség a Bodai Színházról ismer.

** Dr. Nebántvirág huszonötödésr. A Vigaszínházban holnap, kedden 25-ödször kerül színpadra Dr. Nebántvirág, Mars és Desvallières darabjának bemutatója október 3-án volt és ilyformán 24 nap alatt éri el a jubileumot. A főszerepeket mindegyik előadászon Góth, Hegedűs, Tapolczai, Tantai, Balassa, Kertész Ella, Pécsi Paula és Harmat Hedvig játszóiták.

** Az Országos Széness-Egyesületből. Az Országos Széness-Egyesületben most iolyok s állandóan tartanak a tanácsüléseket, amelyeknek tárgya a nyugdíjszabályzat revíziója. A tárgyalásokat a jövő hó 17-én kezdődő gyűlésig folytatják, amelynek egyik főtárgya szintén az új nyugdíjszabályzat lesz. A rendes tanácsulést a jövő hónap 3-án, kedden tartják meg, amelyre a vidéki tanácsosok közül dr. Janovics Pált és Komjáthy Jánost hívták be. A vidéki tanácsosok közül Thury Elemér a tóvárosi Királysínházhoz szerződött, helyébe Tompa Kálmán, a kolozsvári Nemzeti Színház tagját választották be a tanácsba.

** A takácsok Ausztriában. Hauptmann Gerhardtnek A takácsok című szocialista drámája, tudvalevőleg, a cenzura tija ma alatt állott valamennyi osztrák színpadon. Valóságos meglepetést keltett önálló fogva, hogy a gráci cenzura néhány héttel ezelőtt megengedte a darab előadását. Szombaton este elő is adták A takácsokat a gráci városi színházban, még pedig a legnagyobb sikerrel. A közönség valóságos ünnepléssel fogadta a szocialista drámát. A darabnak ez volt az első előadása Ausztria területén.

** Zenekola-áthelyezés. Krausz Gusztáv, ismert zenetanár, hét év óta fenálló zenekoláját november 1-től Várház-körút 12. szám alá helyezte át. Növédeket minden hangszerre naponta délután 2—5-ig vesz föl a zenekola igazgatója.

MŰVÉSZET

□ László Fülöp Bécsben. László Fülöp, a kitűnő festőművész, aki a nyarat idehaza töltötte, ideiglenesen Bécsbe költözött. A művész, akit kis fiának halála majdnem buskomorrá tett, részint sórakozaat keres külföldön, részint dolgozni ment Bécsbe. Be akarja ugyanis fejezni Erzsébet királyné ifjokori arcképét s lefesti a királyi és a királyi család több tagját, amire már régebben megbízást kapott. A művész erre a célra állandó műtermet bérelt az osztrák fővárosban.

Bunyadi János emléke. A napokban állják föl Magyarország egykori kormányzójának, *Bunyadi Jánosnak* emlékszóbrát a budai Albrecht-ut első kanvartánánál, közvetlenül a Mátyás-templomhoz vezető monumentális lépcső aján. A nagy hadvezér alakját *Jóth István* szobrász mintázta míg a talpait *Schulek Frigyes* műgyelemi tanár tervelt készítte. Az emléket a tíz királyi szobor egyike.

TUDOMÁNY, IRODALOM

A Magyar Tudományos Akadémia összes ülése. Délután 5 órakor tartotta a *Magyar Tudományos Akadémia* báró *Eötvös Loránd* elnöke alatt ez évben második összes ülést, amelyet *Horváth Árpád* történetíró emlékének szentelt. *Károlyi Árpád* rendes tag tartotta az emlékszóbeszédet a jeles történetíróról.

Horváth Árpád, *Horváth István*nak, a lángelkű történetírónak fia is sok éven át az Egyetemi Könyvtár első könyvtárosa volt. 1841-ben foglalta el mint atya utóda ezt a szegényesen dotált állást s 1848-ban az egyetem meghívta rendes tanárnak az oklevéltan tanszékére. 1849. év végén az akkori császári kormány elcsapta hivatalától és egyetemtanári állásától. 1855-ben, midőn rendkívüli tanárnak jelentkezett, báró *Prottmann* rendőrönök mondott véleménye alapján, mint szakmáját nem értő tanár visszautasított. Természetesen *Prottmann* *Horváth* kérését annak politikai magatartása miatt utasította vissza. Csak 1861-ben került az egyetemre vissza rendkívüli s 1868-ban végül rendes tanárnak. Igen visszavonultan élt, úgy hogy embergyűlöletnek mondják, holott csupán az őt ért számtalan csapás tette keserűvé és visszavonulónak. 1880-81-ben jelentek meg diplomatikai jegyzetei, amelyek nálunk a szakmunkák között első helyen állanak.

Az összes ülés ezután jegyzőkönyvében részvételek adott kifejezést *Misteli Ferenc* baseli természetudósának, az Akadémia kültagjának halála felett, aki nyelvünket is teljesen bírta s az Akadémia kiadványaiban is írt több ízben magyar cikkeket. Végül az Akadémia kiküldte a bírálókat a nemrégiben leírt pályázatokra.

A Kisfaludy-Társaság e hó 28-án, szerdán délután 5 órakor a Magyar Tudományos Akadémia heü üléséremében felolvasó-ülést tart, melynek tárgyai: 1. Folyó ügyek. 2. *Borongás*, költemény, *Lévay József* r. tagól. 3. *Népéleti kép* *Barsony István* r. tagtól. 4. Népéleti gyűjtés a Székelyföldön. *Maiand Oszkár* vendégtől. A felolvasó-ülést zárt ülés követi, amelyen a beérkezett pályaművek bírálói fogják kinevezni. U. é. után társasvácsora lesz az *István főherceg* szülőjében.

A felségjog. Ilyen című munkájában dr. *Heiman Jenő* tudományos alapon tárgyalja a politikai felségjogokat azok keletkezését s fejlődését, majd az igazságügyi, hadügyi s egyéb körüli felségjogokról szól. A munkát *Politzer Zsigmond* és fia cég adta ki. Ára 80 fillér.

Nyilttér.

Annuitásos Kölcsönök

60 egyenlő, tőkét és kamatot magában foglaló havi részletben való visszafizetésre kaphatók:

a Hazai Leszámlító és Takarékszövetkezettől

Budapest VI., Andrássy-ut 47. sz.

Előnyök: Nincs kamat és betételezés! Kérdhetők törlesztés bármikor utánfizetés nélkül! Egyenletes fizetési kötelezettség! Kamatmegtakarítás!

Minden külön értesítés helyett!

Örv. **Braun Ignác**-né szül. **Hartmann Fanny** úgy a maga, mint a gyermekei **Dávid, József** és **Örszi** továbbá veje **Ligeti Manó**, menyei **Braun Dávidné** szül. **Szobodka Berna**, **Braun Józsefné** szül. **Krausz Irén**, valamint az unokák és az összes többi rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy a forrón szeretett férj, illetve apa, após és nagypapa

BRAUN IGNÁC úr

f. hó 26-án reggel 73 éves korában, boldog házasságának 45-ik évében, váratlanul jobbra szendertült.

A drága halott földi maradványait f. hó 28-án d. e. 10 órakor fogják a Rákócsereszturi új ír. temető halottas házából örök nyugalomra helyezni.

Aldás és béke porai fölött!

(Az e rovat alatt közöltékeknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Körözött báróné. A múlt év elején egy fővárosi butorkereskedő botránys jelemetelt rögtönzött *Stjtner Agnes* báróné Podmaniczky-utcai lakásán. A fiatal báróné ugyanis, egy katonatiszt volt neje, akkoriban kő tőzött a fővárosba s itt fényes lakást rendezett be. Butorait az Erzsébet-körúton levő *Sárkány* és *Schütz* cégnél vásárolta és szám aját, amely 8000 koronára rugott, részletekben fizette. Amikor azonban az egyik részlet fizetését elmulasztotta, *Sárkány* *Jakab*, a butoros-cég főnöke beállított hozzá s rávivalt:

— Pénzt kérek vagy a butoraimat!
A báróné néhány napra halasztást kért.
— Egy perocig se várak — mondá *Sárkány* — ha pénzt nem kapok, lent várak már a — detektívek.
Es csakugyan *Sárkány* nyomban fölihított néhány napidomost s a lakásból a butorait legnagyobb részét elhurcolta. A báróné erre zsarolás és magánlakosértés címén főjelentést tett a butoros-cég ellen, de *Sárkány*ek sem maradtak ténlen, hanem bünygyi zárlatot kérék úgy az elhurcolt butorokra, mint az otthagytott néhány darabra. A bünygyi tárgyalás napját ki is tüzött, de a báróné nem jelent meg, s így a tárgyalást el kellett napolni. Ekközben a cég értesült, hogy a báróné a nála maradt butordarabokat, amelyek zárlat alatt állottak, elvitte magával kifűlődre. Erre ők is fenytőt feljelentést tettek a báróné ellen, a budapesti királyi törvényszék most el is rendelte a körözött *Stjtner Agnes* báróné ellen. A köröző-levél közli a báróné személyleírását is. Érdekesebb adatok ezek, hogy a báróné 27 éves, haja hirtelenszöke, szemek kék, szemöldöke „festett”, szája rendes, fogai „hamisak”, orra rendes, arczino „kendőzött”.

Rablógyilkos cselédeány.

Budapest, október 26.

Körülbelül egy éve történt a rettenetesen kegyetlen irsai rablógyilkosság, s csakhamar kérezerült a rémes gyilkosság elkövetője, *Andó Juliánna*, tizenkilenc éves cselédeány. Mikor a gyilkost letartóztatták, kiderült, hogy egyéb bűn is terheli az elvetemült leány lelkét. *Andó Jucsa*, a vidéki csavargó-bűntányaik rendes lakója, sok hányattatása közben *Abertir*-*Irsára* vetődve, *Horváth Kálmán* batvanhasztendős nyugalmazott honvédszázadoshoz szegődött el cselédnek. Ez a múlt év szeptember közepe táján történt. Alig egy hétig volt itt, amikor látta, hogy gazdája kilencven koronát az asztalóckba zárt. Két nap múlva, október elsején, mikor az öreg százados már aludt, kétkézre fogott baltaival addig verte áldozatának fejét, míg ez kiszendvedett, azután pedig a pénzt magához vette és egyenesen a vasúti állomásra ment, hogy *Tápió-Sülybe* utazzék. De a vonatot lekészte és ezért kocsin vitette be magát oda, majd pedig *Kókára* menekült, ahol a volt gazdájától rabolt ruhákat szállásadónőjének, *Pozsgai Ferenonének* ajándékozta el. Október ötödikén *Budapestre* jött egyet-mást bevásárolni, mikor pedig újra visszatért *Kókára*, már ott azt hallotta, hogy a csendőrök keresték. Rögtön kocsin *Tápió-Sülyre* menekült, ahol végre le is tartóztatták. Csak elfogatása után derült ki, hogy ő volt tetteste annak a rejtélyes gyilkosságnak is, melynek áldozata az alig tizenöt éves *Szabó Eszter* volt. *Andó Juliánna* ngyanis 1902. augusztus 31-én a szentmártonkátai vásártól a közeli szőlőhegybe csalta a kis leányt, szilvát szedni, majd pedig az őt gyanútanul követő áldozatnak háta mögé kerülve, annak fejekendőjét nyakára hurkolta és megfojtotta. Ruhát róla levette és abba ő maga öltözött, a kis leány testét pedig földarabolva, a szőlőhegy legelbhatyotabb helyére rejtette el. A nyomozás és és a vizsgálati fogság során *Andó Juliánna* mindkét büntetést beismerte. De a törvényszék felelősségre vonja *Pozsgai Ferenoné* született *Vér Juliánát* is a büntetőtörvénykönyv 76. § ába ütőző bűnpártolás vétsége miatt, mert a csendőrök előtt eltagadta, hogy *Andó Julia* náa lakott.

A pestvidéki törvényszék esküdőbírósa ma kezdte tárgyalni nagy érdeklődés mellett *Andó Juliánna* bűnpöré. A tárgva ást délelőtt 9 órakor nyitotta meg *Rónay Kamill* ítélőtáblai bír. s esküdőbírósgy elnöke. Mint szavazóbírák *Sz. Kiss Gyula* és *Nagy Sándor* bírák vettek részt az ítélőtáncában. A vádat dr. *Halász Lajos* kir. ügyész képviselte. *Andó Juliánát* dr. *Halász Aladár* védte. Másodrendű vád ottat, *Pozsgai Ferenoné* szül. *Vér Juliánna* kőkái földmives-asszonyt, aki bűnpártolás segítségével van vádoiva, dr. *Kan Alajos* ügyvéd védte. Szuronos börtönőr vezetése be a terembe *Andó Juliánát*, Fekete galléban, a fejkendőtt mélyen szemére huzta, lépett be a terembe az elvetemült teremtes akit aztán az elnök az áltános kérdésekre halgatott ki.

Ezután az esküdtszék megalakítására került a sor. Az esküdtszék tagjai lettek: *Baronyi Adám*, dr. *Oberánder József*, *Bunyata Vince*, *Sipos Emil*, *Nyáry József*, *Bachmann Károly*, *Bánit Pál*, *Kropp Kálmán*, *Tóth János*, *Luda János*, *Goos I. Viktor*, *Deresényi Dező* rendes, *Miltényi Aurél* és *Surgoth Jenő* póttagok.
A vádatat felolvasása után az elnök a vádlottat szólította elő:
— Megértette-e, *Andó Juliánna*, a vádat, kérdem,

bűnösnek érzí-e magát ebben a két bűncselekményben?

— Igen.
— Akkor ugy adja elő a dolgot, ahogy történt. De mielőtt erre ráterénénk, szükségesnek tartom, hogy az esküdtt urak megismerjék ennek a nőnek a múltját, azért először erre vonatkozólag kérdésem ki. Hol s mikor született?

— Nagy-Kőrösen 1894-ben.
— Konstatálom, hogy a vádlott csak néhány nap előtt töltötte be a 19-ik életévét. Hol töltötte ifjuságát?

— Otthon.
— Éi az anyja?
— Nem, mostohám van.
— Mikor halt meg az édesanyja?
— Nem emlékszem, mikor 7-8 éves lehettem.
— Járt-e iskolába?
— Nem.

— Pedig az édesapja azt állítja, hogy magát járatta iskolába, de maga nem szeretett odajárni s minduntalan megszökött.

— Nem jártam én iskolába, mert már kiskoromban szolgáltam Kőrörsön.

— Iskoláslány korában még nem szolgáltalt.

— De igen. Söpörni már tudtam, ezért azután ruhát kaptam a gazdától.

— Hány éves volt, mikor rossz utra tért?

— 15-16 éves lehettem.

— Konstatálom, hogy a vádlott 16 éves korában már különböző városok nyilvános házaiban tartózkodott, de volt olyan idő is, amikor a szabadban barangolt s cigánykunyhókban húzta meg magát. Emlekszik erre?

— Igen.

— Hányszor büntették magát?

— Négy-szer-ötször.

— Fogházban mennyi időt töltött?

— Összesen 2 hónapot és 18 napot.

— Miért barangoit el maga hazulról, ahol jólétben élhetett volna s miért ment el nyomorogni?

— Mert az apám nagyon szigorúan bánt velem. 8-9 éves koromban tehenet, disznót kellett őriznem s mint gyerek eljártoztam s ezen idő alatt a disznók a tilosba mentek, akkor apám kegyetlenül megvert. Egy ilyen alkalommal szöktem meg.

— Mondja el most már részletesen, hogyan ölte meg a kapitányt?

— Előtte való nap bekészítettem a baltát, s másnap mikor a kapitányt elaludt, meg akartam ömni. Mikor fölemeltem a baltát, hogy megütöm, lehanatolt a karom s én leültem a dívánra s gondolkoztam.

— Mi jutott akkor eszébe?

— Eszembe jutott az a lány, akit egy hónappal előbb megöltem.

— Nem az jutott eszébe, hanem az, hogy miért ölné meg ezt az embert, aki magát nem bántotta.

— Az is eszembe jutott.

— Nos és másnap mégis megölte?

— Igen, mert megszökött. Akkor elhatároztam, hogy most már megölöm.

— Sokáig töprengött?

— Nem sokáig.

— Akkor is eszébe jutott valami?

— Az jutott eszembe, hogy már megöltem egy embert és nem jöttek rá, hát ha most sem jönnek a nyomomra.

— Háromszor sújtott rá?

— Háromszor.

— És a szegény kapitány mit tett?

— Semmit.

Az elvetemült leányzó elmondja ezután, hogy amikor leütötte a századosot egy kabátot borított a fejére. Aztán kinyitotta a szekrényt, kivette a kilencven koronát, egy másik szekrényből ruháment vett ki s azt egy batyuba kötötte.

Az elnök: M közben nem történt semmi?

A vádlott: De igenis történt. Miközben a pénzt kivitettem a fiókból, odatekinettem a nagyságos urra s látam, hogy az egyik kezével fogja az ágy szélét. Erre újra fölkaptam a baltát s addig ütöttem a derekát, amíg meg nem halt.

— Hogy fogta a baltát?

— Két kézzel.

Andó Julia az elnök további kérdéseire elmondja, hogyan menekült a rabolt holmival *Irsáról* *Tápió-Sülybe*.

Az elnök: Miért kellett azt a szegény százados megölni, mikor úgy is meglophatta volna. Hiszen aludt?

A vádlott: De a kulcs a feje alatt volt. Ahhoz csak ugy félbettem hozzá, ha megölöm a százados urat.

— Tápió-Sülyben kinél szállt meg?

— Pozsgainánál.

— Mit csinált ott?

— Kinyitottuk a ládat s kiszedegettük belőle a holmit. Pozsgainé kérdezte, hogy hol vettem, amire azt feleltem, hogy anyámtól kaptam. Dében bejött hozzánk egy asszony s sirt, hogy meghalt a gyermeke s nincs pénze koporsóra. Én megsajnáltam a szegény asszonyt s vettem neki négy forintért egy kis koporsót.

— Maga aztán *Budapestre* jött. Mit vásárolt itt?

— Két selymekendőtt, gyűrűt, tűkrőt, két bűnt s két pár cipőt.

Ezután a *Szabó Eszter* ellen elkövetett rablógyilkosságra tért át az elnök.

Az elnök: Hogy ismerkedett meg *Szabó Eszterrel*?

A vádlott: A szentmártonkátai vásáron találkoztam vele.

— Mikor tájban?

— Dében.

— Nem délelőtt tünt föl magának az a lányka?

— Délelőtt is láttam. Nekem csak a szép ruhája tetszett meg. Láttam ott a vásáron több lányt is, akik nagyon szép ruhát hordtak.

— Szóval, már délelőtt elhatározta, hogy azt a szép ruhát megkaparítja magának?

— Igen.
— Miért ment maga ki a vásárból az erdőbe?
— Mert meguntam a vásárt.
— Nem igaz, nem azért ment ki, hanem hogy egy alkalmas helyet keressen a lányka megölésére.
— Abban állapodtam meg, hogy kioszalom az erdőbe a lányt.

— Hát mesélje el, hogy mentek ki az erdőbe.
— Egy hatost ígértem neki, hogy jöjjen ki a szőlőbe szilvát szedni. Mikor a szőlőbe értünk, azt mondtam neki, hogy már le van a szilva szedve. Tovább mentünk tehát az erdő felé. Az erdőbe menet leültem a földre, mert elfáradtam, de a lányka nem akart leülni, mert a ruháját sajnálta, de leguggolt. A kendőjét igazgatta és én azt mondtam, hogy segítsek, és mikor a kendőjét igazítani kezdtem, azt lehuztam a nyakára s addig szorítottam, míg meg nem fulladt. Aztán a nálam volt késsel készer balatékon szurtam. Mikor már biztos voltam benne, hogy halott volt, leszedtem róla a ruhát s mentem egyenesen Czeplédre. Czepléden a kórházba kerültem, ahol nyolc napig fekvtem, mert az éjjeli kóborlás közben megbetegedtem. Innen elmentem a közeli községekbe, míg végre Irsára kerültem.

— Miért mesélte ezt az esetet egészen másként el a csendőröknek és a vizsgálóbíróknak? Azt mondta, hogy a Szabó Esztert egy férfival együtt gyilkolta meg. E miatt zseleskörü nyomozás folyt.

— Azért, hogy azt higgyék, hogy a férfi erőszakot követett el a lányon s ő ölte meg a lányt és azért is, mert nem akartam elismerni, hogy a ruháját elvittem.

— Később azt vallotta, hogy Szabó Eszter oszította magát és e miatt fölüldülv, határozta el, hogy meg fogja ölni. Hát ezt miért hazudta?

— Nem akartam bevallani, hogy a ruháját elvittem, a miatt találtam ki ezt a mesét s a másikat is.

— Azt a gyilkoló kést honnan szerezte?
— Egy csöszkunyhóban, ahol meghúzódtam, megkínált a csösz dinnnyével. A dinnnyét azzal a késsel ettem s magammal vittem.

Ezzel a gyilkos leány kihallgatását az elnök egyelőre befejezte s a tárgyalás folytatását délután négy órára halasztotta.

A délutáni tárgyaláson elnök Posztai Ferencc szül. Vér Julianna bűnpártolás vétségével vádolt másodrendű vádlottat hallgatta ki. Posztainé az elnök kérdéseire eladta, hogy amikor a csendőrök nála keresték Andó Juliannát, annyira meg volt ijedve, hogy nem tudta megmondani, hova ment Andó Julcsa s hogy otthagya a holmiját.

Dr. Szikszay Sándor és dr. Németh Ödön törvényszéki elmeszákért orvosok terjesztették ezután elő tiszti tüzetes megfigyelésük eredményét a vádlottól elmebeli állapotáról. — A vádlottól bár iskolába nem járt, számon jól tud, ismeri a tájparancsokat, Miatyánkot, Hísekegyet. Tudatában van bűnének és ezt hiányos nevelésének tulajdonítja. A vére kényszerítette — ugymond — a kóborlásra. Ez a kóborlási halam mint enyhítő körülmény figyelembe veendő. Andó Julianna tehát sem most sem a tett elkövetésének idejében nem szenvedett elmezavarban s akaratának szabad elhatározási képességével bírt. Dr. Andrászkay Jenő törvényszéki orvos és dr. Dabasi Ödön monori orvos a meggyilkolt Horváth százados holttestének boncolásáról s ez alkalommal észlelt sérülésekről tették meg jelentésüket. Horváth holttestén összesen 22 sérülés volt, ezek közül 4 a fején. Ezen négy ütés mindegyike halálos jellegű. A meggyilkolt ember 70 év körül, igen erős, nagy fizikumú ember volt. Dr. Andrászkay Jenő orvosnak és dr. Krajszki Rezső orvos tettek emután jelentést Szabó Eszter hulláinak boncolásáról. A hulla meleg időben annyira rothadt volt már s a vadak is annyira zétmarcangolták, hogy részletes boncolási adatok arról felvenni nem lehetett. A hulla fején, mely a törzstől távol feküdt, a nus már teljesen le volt rothadva. Az egyik kar sem volt már meg. Magát a törzset a hangyák, férgek annyira megemésztették, hogy alig maradt tenyérnyi ép rész belőle.

Rövid szünet után a tanak kihallgatására került a sor. Horváth László főnézetvadászbélyi főtiszttal, a meggyilkolt százados fia elmondta, hogy atyja 76 éves volt. Szerényen, de nélkülözés nélkül élt. A honvédségtől 1872 évben lépett ki s 320 főt nyugdíjkapott. Nemrégiben 700 koronáért egy szőlőt adott el. Gyanusnak taláta tanu, hogy atyja temetése után jelentkeztek kisebb összegű számlákkal a boltosok. Mint-hogy halálát megelőzőleg előleget kapott a szőlőre, azt hiszi, hogy ezt az előleget, 200 frot is elrabolta a vádlott. Kártérítési igényt nem formál. A bűnjelül lefoglalt óráit, kazettát, zálogjegyet, valamint a vád ott nála a rablott pénzből vásárolt aranygyűrűket a bíróság tananak kiadni rendelte.

Harsányi Kálmán monori jegyző régi jóbarátságban élt Horváth századosal. Ezt a tannt a bíróság arra nézve hallgatta ki, vajjon Andó Julcsa nem rabolt-e több pénzt annál a 90 koronánál, amelyet beismer. Azt hiszi, hogy az öreg százados azt az előleget amelyet egy bercelei embertől kapott szőlőjének eladásí árára, — már akkor elköltötte.

Diósségi Sándor volt községi bíró részletesen elmondta, hogyan fedezték fel a gyilkosságot. A borzalmas leletről nyomban jelentést tett a tanu.

A tárgyalást holnap délelőtt 9 órakor folytatják.

Első valószínűleg Llubár lesz. Jelöltjeink:

- I. Mayor — Glory.
- II. Mühe-ist. — Thorane.
- III. Menyecske — Vigjáték.
- IV. Llubár — Nemes.
- V. Herzog-ist. — Henckel-ist.
- VI. Aconit — Jour-fiz.
- VII. Viribus unitis — Marco Polo.

TÁVIRATOK

Cap-Hattien, október 26. San-Domingóban a forradalom az egész országra kiterjed. A kormányt elveszettnek tartják.

Brest, október 26. Az audienei öbölben ma délelőtt egy francia háromboccos elsüllyedt, mely alkalommal hat ember a vízbe fullt. A *Massena* cirkálóba beütött a villám és elpusztította a drótné kiüli táviratozás céljára szolgáló készülékeket.

Páris, október 26. Maurice *Boltinat* költő és zeneszerző ma délelőtt meghalt egy Páris közelében lévő tébolydában, ahova néhány nap előtt vitték.

Nansen expedíciója.

Stockholm, október 26. A párisi *Figaro* egy közlése alapján, mely szerint Nansen Frítjof új északsarki expedíciót tervez, a stockholmi *Stidningen* táviratilag fordult Nansenhez és tőle azt a választ nyerte, hogy az illető közlemény a *Figaro* általa fogadott munkatársának féreértésén alapul.

Az olasz kormányválság.

Róma, október 26. Mint kijelentik, a király holnap San Rossoréból való visszakerése után meghallgatja *Giolitti* jelentését a belső politikai helyzetéről és az általa tett lépésekről. A képviselőház folyosóin hirt jár, hogy *Giolitti* elvállalja a kabinetalakítással való megbízatást.

Róma, október 26. A lapok szerint a *Giolitti* által a válság megoldása céljából folytatott tárgyalások kedvezően folynak. A *Tribuna* azt hiszi, hogy *Giolitti* holnap abban a helyzetben lesz, hogy kijelentse, vajjon a kabinetalakítást elvállalja vagy sem. Az *Italia* szerint *Galimberti* miniszter egy nyilatkozott, hogy a lemondott kormány egy tagja sem fog belépni az új kabinetbe.

Angol-portugál határügy.

Róma, október 26. Az angol nagykövet és a portugál diplomácia ügyvivő ma *Morin* külügyminiszternek jegyzékét adták át, melyben az olasz királynak az Anglia és Portugál között fennforgó és a délafrikai Barocoe-földdel határos területre vonatkozó vitás kérdést terjesztik elő eldöntés végett.

Oroszország és Japán.

Tokio, október 26. A japán miniszterelnök a Reuter-ügynökség tudósítója előtt sajnálkozását fejezte ki, hogy szenzációs és alaptalan híreket táviratoztak Európába. A miniszter hozzátette, hogy a tárgyalásokat a japán kormány az angol-japán szövetség értelmében vezette, mely a béke és statuskvó fenntartására irányul. Csak igazságos feltenni, hogy Oroszországot ugyanaz a békés szellem hatja át. Ezért nem látom be, — mondá a miniszter — hogy a tárgyalások miért ne vezetnének kölcsönösen kielégítő eredményre. Mindenesetre a mostani helyzetben nincs semmi, ami aggodalmakra jogosíthatna.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, október 26. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) Eladatot *buzza*: tiszavidéki 8.85—8.75, marosi 8.80—8.55, bánáti 7.80—8.35 K. *Rozs*: tót felvidéki 6.75—6.90, pestmezei 6.65—6.85 K. *Tengeri* 6.50—6.70 K. *Zab* magyar 5.75—6.25, válogatott 6.75 K.

Bécs, október 26. A hetven év óta fennálló *Kohn* I-éie bécsi és hollói cipőgyári fizetésképtelenséget jelentett be. A cég passzívái 500.000 koronát tesznek.

New-York, október 26. (Terménylistája.) (Zárlat.)

Gyapot: New-Yorkban nélyben 10.45 10.20. Októberre 10.22 (13.96). Januárra 9.20 (9.87). New-Orleansban helyben 10.15 (10.75). — *Petrolium*: Stand white New-Yorkban 9.20 (9.20). Stand white Philadelphiában 9.15 (9.15). Refined m Cases 11.90 (11.90). Credit Balances at Oil City 1.74 (1.74). — *Zsuz*: Western steam 7.— (7.—). Rohe és Brothers 7.25 (7.35). — *Tengeri irányzata* állandó. — Októberre —.— (—.—). — Dec-re 51.— (51.1/2). — Májusra 49.— (49.1/2). — *Buzza* irányzata állandó. — Píros oza nélyben 88.— (87.1/2). — Októberre —.— (—.—). — Dec-re 87.7/8 (87.7/8). — Májusra 85.— (83.3/8). — Juliusra —.— (—.—). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — *Kávét*: Iair Rio 7. sz. 6.— (6.7/8). — Októberre 5.15 (5.10). Januárra 5.50 (5.50). — *Lassz*: Spring Wheat clears 3.70 (3.70). *Cukor*: 3.3/8 (—.—3.3/8). *Ón*: 26.25—26.50 (26.25—26.50). — *Béz*: 14.—.—.— (13.37.—.—.). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 26. (Terménylistája.) (Zárlat.) *Buzza* irányzata állandó. Októberre 82.1/2 (82.1/2) Dec-re 81.1/2 (81.1/2). — *Tengeri* irányzata állandó. Októberre 43.7/8 (44.3/8) — *Szár*: Októberre 6.52 (6.55) Dec-re 6.55 (6.57). — *Zeirona* short clear 8.31 (8.18). — *Serítésus*: Dec.-berre 11.80 (11.25). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Jött egy leány...

Vitázott három ifjuember, Tízest, rajongó leltu, bátor, Egyik költő, tudós a másik, A harmadik meg agitátor:

A költő így szól:

— Mind csak álom,
Mi szép, mi jó s dicső e földön.
Tudás ólomként húz a porba,
Az élet álmódva töltöm.

Szólt a tudós:

— Ti balga költők,
Rest álmok ósvényén bolyongtok
Kábult elmével, szemleányva.
Ki tud, ki lát, csak az a boldog,

És szólt a borzas agitátor:
— Álmódni, tudni: pusztá semmi,
Az igazaknak egy az útja:
Érezve és akarva tenni

Ilyképp erősen összekaptak,
Költő, tudós és agitátor,
A levegő harsogva zúgott
A három ifjú vad szavatól.

... Egy szép leány arra vetődött,
A szeme kék, a haja szőke
S mintha illatból és sugárból
Volna alakja összeszöve.

Megilletődtek a vitázók,
Szavuk elállott egy csapásra,
Álmot, tudást és büszke tettet
Lefegyverzett a nő varázsa...

Bródy Mihály.

+ **A vándorló kigyók.** Dél-Amerika sok helyén úgy javítják a legelőket, hogy felgyújtják a mezőt a nyár közepén. A rövid ideig tartó gyónt tüz mindent elpusztít, mi a földszínen van, de érintetlenül hagyja a gyökereket és ezáltal a hamutól trágyázott földön az első eső után buja tüi verődik ki. Dr. Safray Uj-Granadában tanuja volt ily legelőjavításnak és a gyorsan haladó tüzet szemlélve, látta, hogy egy irányból ezer és ezer kigyó mozgott a földön, miket a tűz lyukaikból kihajtott. Az így leeggett legelőről mind elmenekülnek a kigyók és ekkor, ha csak lehet, erdős helyre mennek. Az óriási tömegben haladó sziszegő és tütyülő állatok egy tömegben sietnek és ez a legjobb alkalom arra hogy a nagyobbára mérges kigyókat robbanószerekkel egy tömegben elpusztítsák.

+ **A pápa kanonokja.** A Márk-templom káptalanjának a régi velencei köztársaság nagyon kiterjedt előjogokat biztosított odavalló tagjainak a kiegészítésére. A kanonokokat maga a káptalan választja és a bibornok-pátriárka csak egy kanonok kinevezését javasolhatja, de ez az egy is csak akkor lehet tagja a káptalannak, ha csak egy szavazat volt ellene. Két évvel ezelőtt történt, hogy Sarto bibornok pátriárka, a mostant pápa, meg akarta választani Cavallari áldozópapát kanonoknak. A büszke kanonok azonban egyhangulag leszavazták Cavallari bár kiváló lelki tulajdonságokkal ékeskedett, mert szegény és idegen volt. Sarto bibornok hallgatott, de alighogy pápa lett, rögtön kinevezte Cavallari apostoli vikáriusnak a velencei patr. archatúsba és filadelfiai kénytelen volt testületileg jó képet vágni ehhez az alapos ríposzthoz.

+ **Csodás orvosi műtét.** A maga nemében páratlan operációról ír egy amerikai orvosi lapban Clarke amerikai orvosprofesszor, amelyet ő maga végzett. A tanárt egy beteg kereste fel, hogy egyik szemének felső szemhéján lévő égési sebtét meggyógyíttassa. A szemhéj ugyanis a seb begyógyulása után annyira összehúzódott, hogy többé nem lehetett a szemhéjakat összekötni. Az orvos a szemhéj meggyógyítása céljából arra gondolt, hogy a megrövidült szemhéjat idegen húsdrab hozzápótlásával meghosszabbítja és az erre szükséges húslemez a páciens karából metszi le. E célból a kellő helyen bevágást tett, az alsó és felső szemhéjak szeleit egymásra helyezte és a húsdrabkát hat-nyolc öttessel a béna szemhéjhoz erősítette. A varratat azután guttaperocsával beledte és az egésztest beborította. A műtét fénysén sikerült. Már öt nap múlva az idegen húsdrab annyira összehúzórt a szemhéjjal, hogy egészen érzékeny lett és a rendes vérmennyiséget felvette.

SPORT

• **Bécsi lövészenyek.** Holnap futják a nevezetes Vindobona-díjat, melyért csak három ló indul:

Elpenor lov. Taral
Nemes „ Van Dusen
Llubár „ Adams.

† **A vizes Anglia.** Az 1903-iki évet bátran nevezhetik el az angolok vizes évnek. Ösödök óta nem hullott a brit félszigeten annyi csapadék, mint az idén. A londoniak már azt sem tudják, hogy milyen a napfény, legalább a több egymásután következő letűző napfény. A meteorológusoknak 50 évvel kell visszamenniük, hogy hasonló abnormális esztendőre bukkanjanak. És a babonás angolok már azon aggódnak, hogy VII. Edvárd uralkodása a vizeket és nedvességet éppen olyan rengeteg mennyiségét hozhatja Angliára, mint egyik elődjéé. Midőn ugyanis III. Vilmos 1689-ben trónra lépett — így beszél a krónikások — rettenetes időjárás állott be és 13 éven át nem változott meg. A nép meg volt győződve, hogy az idő mindaddig, míg III. Vilmos ül a trónon, nem fog megváltozni. És midőn egy skót paraszt napfényt pillantott meg hirtelen az égen, örvendő kiáltott fel: „Hála Istennek, a rossz király meghalt!” És valóban, ez a nap az 1702-ik év márciusának 8-ik napja volt. Vilmos király halála napja. hogy írják ezt meg a krónikák, de reméljük, hogy a rossz idő ennyire állandó még sem lesz Edvárd uralkodása alatt. Mindenesetre komikusnak hat, hogy az angol lapok éppen most zengig dicsőségét egy derék férfinak, aki porémészto-gépet talált fel. Be is mutatná a készüléket, de nem tud sehol sem — porra akadni. Ime egy találmány, mely tord ver fel, a nélkül, hogy pora volna.

† **Humor a vasuton.** Egy utas, akinek becsületessége valóban túljár minden határt, mulatságos jelenetre adott alkalmat az egyik vasuti vonalon. Egy másodosztályú szakaszban egy idős és érdemes külsejű úr foglalt helyet, kicsiny, kilencosztendős unokájával. A nagyapa az előírás szerint félúrrá jéget váltott unokájának. A robogó vonat egyszerre csak a nyit pályán megáll, mert az öregur megrántotta a vészleket. Amikor a kalsuz megállapította, hogy melyik szakaszban hozták mozgásba a féket s kérdést intézett az öregurhoz, hogy miért állította meg a vonatot, ez a legnagyobb nyugalommal így felelt:

— Az unokám épp az imént lett tizesztendős. Csak meg akarom fíretni a teljes viteldíjat s azért állítottam meg a vonatot, nehogy egy fillérel is megkárosítsam a vasutat.

† **És mégis mozog!** A *Revue de l'Université libre de Bruxelles* című folyóiratban Leo Errera tanár ojkket ír a fejlődési elmélet újabb haladásáról. Ebben a tanulmányban örvendő mutat rá arra, hogy még a katolikus katekizmusok sem emancipálhatják magukat a haladás eszméi alól. Így például a *mechani* érsek feljegyelete mellett kidolgozott katekizmus 1889-iki kiadásában még a következő kérdések és feleletek fordulnak elő:

— *Miből készítette Isten az eget és földet?*
— Semmiből.
— *Mikor teremte Isten az eget és földet?*
— Körülbelül 6000 év előtt.
— *Mennyi időre volt szüksége Istennek az ég és föld megteremtésére?*
— Hat napra.

És ime, az 1901-iki kiadásból a két első kérdés és felelet egészen hiányzik, míg a harmadik felelet így hangzik:

— *Hat nap alatt, de ezeknek tartamát nem tudjuk!*
A fejlődési elméletnek tett ez a kis engedmény maga is egy kis adata az evolúció történetének. Hogy is mondták az a férfi, ki az arcetrii *Torr al Gallo*-ról nézett fel egykoron a csillagok felé? És mégis mozog, ...

† **A termít.** Van egy vegyi gyártmány — egy sárgásszürke por, aminek termít a neve. Kinézése után nem is sejtén az ember, hogy mily veszedelmes a piszkos színű por. Ha a termítből csak néhány grammnyit egy vasszekevény tetejére teszünk és azt égő magnézium-sodronnyal fölgyújtjuk, fölrobbantja, illetőleg kettéhasítja a legerősebb pénzsekevényt is. A tűz- és betörésmentes pénzsekevénygyár annyira ismerik itt Európában e port és olyan nagyon félnék tőle, hogy nyíltan hirdetik, hogy a termít ellenében csak akkor vállalnak felelősséget, ha egyenesen termítellenes gyártmányt kér a vevő. Emellett a termít előállítására igen olcsó, egy kilogrammnyi termít ára körülbelül negyven cent és széleskörű alkalmazást talál a kő- és vasbányákban a sziklarepészeknél. A termítnek e tulajdonságaira csak a legutóbbi időkben lettek figyelmesek a kormányok és most Németországban betiltották annak magánaton való előállítását. A bányászati és ipari célokra használandó termítet most csak az államtól lehet venni és ki kell mutatni, hogy az mily célra lesz használat. Előnye a nitroglicerin és dinamit fölött abban áll, hogy teljesen veszélytelenül szállítható, se ütés, se villany utján meg nem gyulad, csak a rendkívül intenzív magnézium hozzá robbanásra és robbanás alkalmával alig halható robban ad. Ez óriás erejű és veszély nélkül kezelhető robbanó-szer három hüvelyk vastag kovacsolt vasszekevény könnyen széthasít és csak a négy hüvelyk vastagfalu, préselt acélsekevények állanak ellen a termítnek. — ha nem alkalmazták azt főtűszámba, amikor is nincs sekevény melyet szét ne rombolna.

† **Harisnya párbaj.** A kard- és pisztolypárbajon kívül előfordult már olyan eset, hogy engesztelhetetlen ellenségek késsel, bottal, székkel vagy biliárd-golyóval intézkét el lovagias ügyüket, sőt az is megtörtént Franciaországban, hogy a duellálók biokíre ülte és ötszázlépésnyi távolságról karikáztak egy-

másfelé, karddal kezükben, de harisnyapárbajt eddig még nem jegyezt fel a krónika. Pedig Páris egyik utcáján éppen ilyen párbajnak volt a járókelő közönség tanúja. Két asszony volt az ellenfél. Alaposan összeveszték és elhatározták, hogy párbajjal intézik el a vitás ügyet. Azt azonban mégsem akarták, hogy tragikus vége legyen a duellumnak, és ezért egy-egy harisnyát választottak gyűverül. Kiki megtöltötte a maga harisnyáját homokkal és ennek megtörténte után egymásra rontottak. A legnagyobb heveséggel kezdték egymást ütlegelni, míg végre az egyik akkora ütést kapott a vállá közé, hogy a földre rogyott. A párbaj így mégis tragikusan végződött, mert a sebesült nőt kórházba szállították és jó ideig az ágyat fogja nyomni.

KÖZGAZDASÁG

Osztárk-Magyar Bank. A jegybank állása október hó 23-ikán a következő volt: Bankjegy-forgalom 1.665.795.000 korona (— 6.980.000 K.) Érc-készlet: 1.461.882.000 korona (+ 2.886.000 K.) Váltótárca 332.865.000 korona (+ 2.438.000 K.) Lombard-üzlet 40.486.000 korona (— 1.035.000 K.) Adómentes bankjegytartalék 193.088.000 korona (+ 9.636.000 K.)

Szezázet. (A *Budapesti Napló* tudósítójától.) Azon hirre, hogy a német szeszakartellhez tartozó gyárosok között a tervezett üzemesökkenés iránti megegyezés létrejött, a szeszárak nemcsak Hamburgban, hanem Ausztriában is lényegesen emelkedtek. Nálunk árvaltozás nem volt, mert a jegyzéskedő magasak és mert a nemzetközi árak további alakulását be kell várni. Németország átlagos évi szesztermelése 2 1/2 millió hektoliter. amiből 2 1/10 millió hektolitert élvezeti, 1 1/10 millió hektolitert ipari célokra és kivitelre fordítanak; a jövő termelési évadban körülbelül 400 ezer hektoliter szeszszel kevesebbet fognak főzni, ennek következménye az lesz, hogy a németek nem lesznek kénytelenek exkontingens-szeszt olyan olcsón eladni, mint eddig, a kiviteli szeszárak megint emelkedni fognak, úgy hogy az osztárak és magyar szeszgyárosok is képesek lesznek külföldön — különösen a Keleten — a német szeszszel versenyezni. A belföldi exkontingens szeszszeszletek tehát újból csökkenni fognak, ami természetesen nem maradhat el hatás nélkül a kontingens szeszárakra nézve. Az árjavító külföldi tényezőkhöz hozzájárult a nyersanyagok — különösen a tengerinek — lényeges ár-emelkedése is, úgy hogy a szeszáraknak eddig remélt csökkenéséből semmi sem lesz, sőt olyan nagy a helyzet, hogy az árak emelkedése sinosen kizárva. A szükséglet minden oldalról nagy és a forgalom rendkívül élénk. Mai jegyzések: nyersszeszért finomított részére helyben: 38 1/2 — 39 1/2; finomított szeszért adóza, nagyban: 145 1/2 — 146; finomított szeszért adóza kicsiben: 147 — 148; adózat anul, nagyban: 46 1/2 — 47; adózatlanul, kicsiben: 48 — 49; denaturált szeszért nagyban: 35 1/2 — 36; kicsiben: 37 — 38 koronával, hordóval együtt.

Denaturált szesz. (Kalmár Sándor cég jelentése.) A külföldi, nevezetesen hamburgi szesz-jegyzés a német szeszring ama elhatározása miatt, hogy a

REGÉNY

Egy férj regénye

Írta: SALVATORE FARINA

(6)

Kíváncsiságot, ha ugyan nem volt egyéb, a férfi tekintetében, még inkább fokozta az a kevés, amit feléle megtudtam és bizonyára nem kell mondanom, hogy égtem a vágytól, hogy beszélhessek vele, de ő állig begombolkozott és az átkelés alatt egy szót sem sikerült tőle kicsikarnom.

— Ez a határ, — szölt hozzám Sempronio, miközben azt a falat mutatta, amely világos színben emelkedett ki a sötét háttérből; — sem sorompó, sem csendőr, sem városivatal, sem utlevél, a madonna mindenre elégséges.

— A madonna?

— Természetesen a madonnát akarták és találtak egy derék legény, aki egy fehér vászonra piros és kék színben rámozgalt valamit, ami hasonlított a madonnához. Ez a megsokzott sétám határa. Ha egy napot nálam töltene, együtt tehetnék meg ezt a kis sétát, jó husz perc alatt egyenes irányban a nélkül, hogy el kellene hagynunk az állam területét.

Sempronio jóakarata dacára megakadt a társalgás.

Aközben Anselmo, aki ledőlvé, fejét az összehajtott vitorlára hajtá, nyugodtan tovább dohányozott és Paulino Gaggini, a részvétel egy kedvence dalával kísérte hatalmas ütemszerű evezésapását.

Sűrű sötétség borult reánk, mindnyájunk arca elveszett az árnyékban; egyszerre időközben megvillant Anselmo szivarjának vége és aztán megint eltűnt ...

Néma és komoly hangulatban értünk Campionéba, mint egy kísérteties hajószemélyzet.

Sempronio ugrott ki először a partra; signor Castelli utána.

— Jó éjszakát — szölt Anselmo, a rékúl, hogy elhagyta volna helyét.

— Szerencés és élvezetes utat, — válaszolt Sempronio. És miközben kezét nyújtotta nekem, tréfásan hozzátette: — Olyanoknak tüntök föl előttem ... istenemre, miért e bus kedv? Rövid az élet! ... és semmi hasznunk, ha haragosan töltjük el.

— Mit tegyünk ellene? — szöltam én — az emberi lélek a szomorúság felé hajlik.

Es rántétem signor Castelli-re. Ő mosolygott azzal a szelid mosolylyal, amely szívembe hatolt és miután kötelezetnek érezte magát most először megtörni némaságát, nyugodt hangon megszöalt:

— Igaz, az emberi szív bánatos. Minden emberi cselekedetben van valami végzetleges komorság, a mosoly és közöny egy és ugyanazon fájdalomtól fakad. És a világ szomorú, — tette hozzá olyan kifejezéssel, hogy beleillett az egy vidám társalgásba is.

Elváltam ettől az embertől és szívemet az aggodalom és szánalom megmagyarázhatatlan érzése járta át.

— Szegény ördög! — szölt Paulino Gaggini.
— Kicsoda? — kértem, hogy el ne szalaszsam az alkalmat, amely a beszélgetést természetes módon egyengethetné.

— A signor Luciano ...

— És kicsoda az a signor Luciano?

— En így hívom ... a signor Castelli ...

— És mit tudsz te az életéről?

— Amit a többiek tudnak; nem értik. Szerencsétlennék érzik magukat a signor Luciano, de jól van ... oh, jól van így ... szeretem őt, mert ismerem több éve; én vittem a tavon sétálni signora Leticia-ával, a signora is angyali lelkű asszonyka volt. Félt a víztől és rám merté bízni magát. És tőlem tanulta meg signor Luciano,

mint kell bánni az evezőkkel. Ha látná őt munka közben! Luganóban nincs olyan csónakos, aki úgy értené hozzá, mint ő.

Főlemlt hangon beszélt a csónakos és többször szünetet tartott, hogy széles mellkasával erősebb lökést adjon az evezőknek.

— Nagyon szomorúnak látszik a te signor Luciano — szöltam, hogy újra megindítsam a beszélgetést.

— Bizony az! Az Isten boesása meg neki, elvesztette szegény a tulvilági jussát, amióta elvesztette a feleségét. De ha én is látta volna signora Leticia-át, oly jó volt és szép, ez az áldott-lelkű asszony és inkább angyal, mint asszony! ... Ha egy szegény ember boment signor Luciano házába, bizonyára nem jött ki onnan üres kézzel.

A jámbor Paulino mintha enyelgetett volna kíváncsisággal, mert minden pillanatban szünetet tartott; olyan volt, mint azok az órák, melyet fel is, le is kell huzni, hogy hallja az ember rejtett muzsikájukat.

Aztán kérdeztem, bár tudtam, mikor halt meg signora Leticia, s minthogy a kellő időben csavartam meg a kulcsot, Paulino Gaggini zenéje ismét megszöalt:

— Még nincs hat hónapja, hogy a szegény asszony ott pihen — és karjával a Lugano partjára mutatott. — Szomorú egy nap volt az; még úgy emlékszem rá, mintha tegnap lett volna; oly sok ember jött el, hogy elkisérjék utolsó utjára; én sem akartam hiányozni ... Ő nem volt itt; csaknem erőszakkal tartották vissza ... és valóban odavolt a szegény ember azon a reggelen! Szegény signor Luciano.

— Odavolt!

Azt akarta mondani, hogy ereje elhagyta őt.
— Tizennégy nappal azután, — folytató Paulino, — fehér márványemléket állítottak sirja fölé, fekete felirattal, amire már nem emlékeztem és ezzel mindenki napirendre tért a gyászset fölé, csak ő nem.

(Folytatása következik.)

termelést az idei évadban redukálja, rohamosan emelkedett és mivel úgy a trieszti, mint a bécsi tőzsdén is szilárdabb irányzat kapott lábra, gyárosaink is jegyzéseiket 2 koronával emelték azonnali szállításra, későbbi határidőre nagy tartózkodást tanúsítanak, mivel tavasra még magasabb árakat várnak. Mai nagyban jegyzésünk azonnali szállításra 83-8850 korona, pr. 10000 liter %-ként ingyen hordóban fuvarmentesen a budapesti állomásokra szállítva, készpénzfizetés mellett.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásárpénztár részvételéről tudósítás.) Felhajtás 1840 darab juh, — kecske. Jegyzett árak: Elsőrendű ürü 48 f.-től — 52 f.-ig, kivételesen — 1. 54 — kg.-ként, (vagy 34 — k.-tól 50 — k.-ig páronként), középmínőségű ürü 40 — l.-től 46 l.-ig, kivételesen — 1. kg.-ként, vagy 28 — k.-tól 32 — k.-ig páronként, kosokért — l.-től — l.-ig, kivételesen — l.-től — l.-ig, vagy — k.-tól — k.-ig, középmínőségű gnyas — l.-től — l.-ig, kivételesen — 1. kg.-ként, vagy — k.-tól — k.-ig páronként, kosok legjobb minőség — állérig, páronként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok — állér, páronként — korona, szerial juhok páronként — korona, romániai juhok páronként — korona, anyajuhokért 40 — fil. kg.ként (30.—31.—K.-ig páronként), kislejtözött juhokért — állér kg.ként (— korona páronként) kecskék — korona páronként. — Az irányzat lanyha, az árak változatlanok maradtak. Elzárt területől származott ürük 2 állérrel kilogrammonként olcsóbb árakat jegyeztek.

Sertésconszúvásár. (A székesfehérvári sertés-vásár és közvásárhid intézősége.) Október 26-án. Fölhajtás: Zeirsertes, egymint Öreg I. rendű — kilogrammon felül — darab, II. rendű 230—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, középs 230—300 kilogramm — darab, könnyű 290 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husseretes egymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 260—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Fölhajtás Összege 578 darab, — darab süldő, Előző napi maradvány 268 darab, — darab süldő, Összesen 839 darab, — darab süldő. Eladatott 751 darab sertés, — darab süldő. Maradvány 88 darab, — darab süldő. A vásár irányzata közepes. Az árak változatlanok. — Következő árak jegyezettek: Zeirsertes: Öreg I. r. 350 kgr.-on felül 92—94 állérig, II. rendű 230—350 kilogramm 92—94 állérig, selejtözött — állérig, silány — állérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 97—100 állérig, fiatal középs 230—300 kilogramm 94—98 állérig, fiatal könnyű 290 kilogramm 88—94 állérig, süldő — állérig, malac — állérig. Husseretes: Nehéz 300 kilogrammon felül — állérig, könnyű — állérig, süldő — állérig, malac 40 kilogramm — állérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élőszuliban.

Bécsi vágómarhavásár. Okt. 26. (Saját tudósítók telefonjelentése.) A st.-marzi kőponti vásárosmunkok ma megtartott vesztegári vágómarhavásárra felhajtott 3556 darab magyar, 303 darab galicai, — darab bukovinai, — darab németországi összesen 3859 darab szarvasmarha. Jegyzések: kilogrammonként élőszuliban, magyar hiszűők I. rendű minőségű 76—80 állér, kiv. 81 állér, II. minőségű 65—71 állér, kiv. — f., III. minőségű 56—64 f., galicai hiszűők I. minőségű 76—80 állér, kivételesen — állér, II. minőségű 70—75 állér, III. minőségű 64—69 állér; német hiszűők I. minőségű 82—87 f., kivételesen 90 f., II. minőségű 72—81 f., III. minőségű 62—70 állér. Legelő ökr 52—70 állér paraszt ökr 54—64 állér, levágott ökr — állér. Bika 54.—74.—K., tehén 53—72 korona, kivételesen — korona, bivaly 40—66 korona. Az árak métermázsánknak, élőszuliban értendőek, fogyasztási adó nélkül.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, október 26.
Jó kínálat és ugyanolyan kereslet mellett készbuzában kellemesebb az irányzat; forgalomba került 40.000 mm. szilárdan tartott áron. Finomabb buzáért ma is néhány állérrel magasabb árakat fizettek. Rozs ártartó a többi cikkek kis forgalom mellett változatlanok.
Eladatott:
Buza. Tiszavideki: 100 mm. 80 k. 8 K. 07 1/2 f., 100 mm. 80 k. 8 K. 05 l., 100 mm. 80 k. 8 K. — f., tük., 5700 mm. 80 k. 8 K. 05 l., 400 mm. 80 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 05 f., 1500 mm. 79 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 02 1/2 f., 200 mm. 79 k. 8 K. — f., 300 mm. 79 k. 8 K. — f., 800 mm. 79 k. 7 K. 97 1/2 f., 400 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 87 1/2 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 85 f.
Fejérmegyei: 1500 mm. 77 k. 7 K. 77 1/2 f., 1200 mm. 77 k. 7 K. 77 1/2 f.
Kalocsa: 2500 mm. 76 k. 7 K. 70 f.
Pestmegyei: 500 mm. 80 k. 8 K. 02 1/2 f., 2000 mm. 80 k. 7 K. 97 1/2 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 300 mm. 79 k. 7 K. 95 f., 500 mm. 79 k. 7 K. 87 1/2 f.
Szenttamási: 3000 mm. 77 k. 7 K. 85 f.
Bácska: 1500 mm. 78 k. 7 K. 95 f.
Verbászi: 1400 mm. 78 k. 7 K. 95 f., 2500 mm. 78 k. 7 K. 92 1/2 f.
Beszkereki: 1000 mm. 77 k. 7 K. 57 1/2 f., 5000 mm. 77 k. 7 K. 57 1/2 f.
Dunai: 10.0 mm. 76 k. 7 K. 55 f., 720 mm. 76 k. 7 K. 55 f., 4050 mm. 74 k. 7 K. 41 f.
Zimonyi: 1600 mm. 76 k. 7 K. 50 f., 1230 mm. 75 k. 7 K. 45 f.

Raktárú: 2800 mm. 78 k. 7 K. 92 1/2 f.
Mind három hónapra.
Rozs: 700 mm. 6 K. 25 f., 800 mm. 6 K. 20 f., 200 mm. 6 K. 17 1/2 f., 100 mm. 6 K. 17 1/2 f. paritásra, 100 mm. 6 K. 35 f.
Zab: 100 mm. 5 K. 55 f.
Kézpénzfizetés mellett.
A kézszerű hivatalos jegyzése a budapesti érs-és értéktözsde szokási szerinti kézpénzben és kilogrammonként, — A minőség hektoliterenként 50 kilogrammonként.

Típus	Kiló	Kilogramm ára		% kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig	K.-tól	K.-ig
Tiszavideki	uj	—	—	—	—
	76	7.60	7.60	7.90	7.90
	77	7.5	7.6	7.85	8.
	78	7.70	7.85	8.1	8.05
Fehérmegyei	uj	—	—	—	—
	76	7.60	7.60	7.80	7.90
	77	7.50	7.70	7.85	7.95
	78	7.65	7.80	8.1	7.85
Pestvidéki	uj	—	—	—	—
	76	7.40	7.55	7.70	7.80
	77	7.45	7.60	7.75	7.90
	78	7.60	7.75	8.1	7.95
Dunai	uj	—	—	—	—
	76	7.45	7.60	7.75	7.90
	77	7.50	7.70	8.0	—
	78	7.65	7.80	8.1	—
Bácska	uj	—	—	—	—
	76	7.55	7.70	7.9	—
	77	7.60	7.80	8.0	—
	78	7.70	7.85	8.1	—

Zsójel	Kiló	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig
Rozs	uj	—	—
	6.30	6.30	6.30
	6.10	6.10	6.10
Arpa	uj	—	—
	6.40	6.40	6.40
	6.30	6.30	6.30
Kéjs	uj	—	—
	5.65	5.65	5.65
	5.45	5.45	5.45
Zab	uj	—	—
	6.05	6.05	6.05
	5.85	5.85	5.85
Tengeri	uj	—	—
	6.15	6.15	6.15
	6.15	6.15	6.15
Ropos	uj	—	—
	10.80	11.	11.

A határidőszület folyamán a következő kötések

Kötések:

Októberi buza 1903.	7.60—7.69—7.67—8.68
Áprilisi buza 1904.	7.77—7.75—7.76
Októberi rozs 1903.	6.27—6.29—6.28
Áprilisi rozs 1904.	6.55—6.57
Októberi zab 1903.	5.41—5.40
Áprilisi zab 1904.	5.55—5.64
Májusi tengeri 1904.	5.37—5.34

Déli egy óraker a következő záróárakkal állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 1903.	7.68—7.69
Áprilisi buza 1904.	7.75—7.76
Októberi rozs 1903.	6.27—6.28
Áprilisi rozs 1904.	6.56—6.57
Októberi zab 1903.	5.40—5.41
Áprilisi zab 1904.	5.64—5.65
Májusi tengeri 1904.	5.34—5.35

Délután fél 5 óraker zárul:

Októberi buza 1903.	7.68—7.69
Áprilisi buza 1904.	7.75—7.76
Októberi rozs 1903.	6.27—6.28
Áprilisi rozs 1904.	6.56—6.60
Októberi zab 1903.	5.40—5.41
Áprilisi zab 1904.	5.64—5.65
Májusi tengeri 1904.	5.33—5.34

A budapesti értéktözsde.

A mai előtözsde a belpolitikai helyzetet kedvezőben ítélte meg s részlet ledeszékre, részint pedig helyi vásárlásokra megszállandit. Ugy a nemzetközi, mint a helyi papírok emelkedéssel zárultak. A mai ultimo-prolongáció simán folyt le.

Előtözsde: Ostrák Hitelrészvény 664.25—665.50. Magyar Hitelrészvény 738.50—733.—. Leszámitolóbank részvény 455.50. Jelzálogbank részvény 516.—. Rimamurányi vasúti részvény 466.—470.—. Államvasúti részvény 659.—660.—. Városi Villamos Vasút részvény 315.—316.—. Közúti Vaspálya részvény 607.—608.— korona. Koronajáradék 97.75—97.90 százalék.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 97.82%—97.85 százalék. Magyar Hitelbank részvény 730.60—733.50. Jelzálogbank részvény 515.—516.—. Leszámitolóbank részvény 456.—. Ostrák hitelrészvény 663.75—665.75. Kereskedelmi bank részvény 2720.—2730.—. Ujlaki Teleglyár részvény 260.—265.—. Gauz-féle Vasúttele részvény 2250.—2250.—. Rimamurányi vasúti részvény 469.—469.50. Közúti Vaspálya részvény 606.—609.—. Városi Villamos Vasút részvény 315.—316.—. Déli Vasút részvény 55.—59.—. Államvasúti részvény 658.50—659.75 korona.

1/2 óraker zárul: Ostrák Hitelrészvény 663.50. Magyar hitelbank részvény 730.60. Leszámitolóbank részvény —. Rimamurányi vasúti részvény —. Ostrák-magyar államvasúti részvény 666.75. Közúti vasút részvény —. Városi villamos vasút részvény — korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a forményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: Inoerna magyar 56.—62.— korona, vörös aprószemű 48.—52.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánási — korona, középszemű 54.—56.— korona, nagy szemű 58.—61.— korona. Disznózsír: budapesti 66.50—67.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárazított vidéki — korona, városi 4 darabos 56.50—57.— korona, 3 darabos 57.—57.50 korona. Füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 19.—19.50 korona. 120 darabos — korona. 100 darabos 21.75—22.50 korona. 25 darabos 23.50—24.— korona, azonnal szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 18.50—19.— korona. 100 darabos 21.25—21.75 korona, 35 darabos 22.75—23.50 korona. Szilvaiz: sláviai 19.50—20.— korona, szerbiai 17.50—18.— korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

A folytonos kiballgatásról szóló hírek a mai előtözsde kedvezőleg hangolták. Tisza megbízása azonban nem tett mélyebb benyomást és a déli tőzsdén nyugodtan nyílt meg. További lefolyásában a vezető értékek szilárdak voltak.

Zárult szilárd.
A tőzsdéi forgalom hivatalos bezárása után némi gyöngülést okozott az a hír, hogy Apponyi kiválását a szabadelpvánt ís biztosra veszi.

Bécs, október 26. (Magyar értékek zárulata.) 4% os aranyjárdék 118.30. Tiszai és szegedi kölcsön-sorsjegy 154.50 Magyar vasúti kölcsön ezüstben —. Magyar keleti vasúti állami kötvény —. Magyar leszámitoló-és pénzváltóbank 457.—. Rimamurányi vasútrészvény 467.—. Magyar koronajáradék 97.65. 4% os Magyar Hitelbank részvény 97.86. Magyar hitelbank részvény 729.50. Magyar kötvény kölcsön sorsjegy 205.—. Kassa-oderberg vasúti részvény —. Magyar keresk. bank 2719. Magyar konzorci —. Bécs, október 26. (Ostrák értékek zárulata.) 4 2/3 os papírjárdék 100.30. 4% os Ostrák aranyjárdék 119.60. 1880 os sorsjegy 153.—. Ostrák hitelrészvény 457.—. Angol-ostrák bank —. Bécsi bankjegyek 482.25. Ostrák-magyar bank 1605.—. Déli vasút 78.50. Dunagőzhajózási részvény 865.—. Dohányrészvény 356.50. Csehszlovák és királyi arany 11.35. Német bankváltók 117.05. 4 2/3 os ezüst járdék 100.05—100.75. Ostrák koronajárdék 100.20. 1864-ik sorsjegy 252.—. Ostrák hitelintézet részvény 662.25. Unionbank 521.50. Ostrák Länderbank 416.50. Ostrák-magyar államvasút 656.25. Kibavólyi vasút 420.—. Alpesi bányarészvény 382.—. 20 frank arany 19.08. Londoni váltóár 239.30. Bécsi Tramway Lít. B. —. Bécsi Tramway Lít. A. —. Lapót kohó 280.—. Az irányzat tartózkodó.

Bécs, október 26. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A déli tőzsdén magadeforgalomban a zárított a következők voltak: Ostrák hitelrészvény 662.50. Magyar hitelrészvény 730.—. Angol-Ostrák bank 273.50. Bécsi bankjegyeket 483.30. Union bank 525.50. Länderbank 417.—. Ostrák-magyar államvasút részvény 656.50. Déli vasút 79.—. Kibavólyi vasút 421.—. Beszkyugati vasút részvény —. Dohányrészvény 357.—. Rimamurányi vasút 467.—. Alpesi bányarészvény 382 —. Májusi járadék 100.30. Magyar koronajárdék 97.65. Török sorsjegy 137.—. Német birodalmi márká 117.30—117.35. Napoleon'dor 19.07.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, október 26. (Tőzsdéi tudósítás.) A tőzsde kedvezően nyílt meg bankrészenyekben és nem egységesen bányarészvényekben. Kohászrészenyek kőszarvénnyel szemben gyengébbek. Ostrák értékek Bécsre szilárdak, tekintettel Tisza megbízására. A tőzsde különösen az ultimo szabályzattal volt elfoglalva. — Utolsó órák 4 1/2 % os — Az üzlet általában nem volt lényeges. Ugy bel- mint külföldi papírok nyugodtak. — Török sorsjegyek szilárdak. Vasutak lanyhák. — Canada-Pacific Állandó. — Hajózási részvények nyugodtak. — Később a tőzsdérszég második felében általában a változatlan; csak közbörzségnyek javultak lényegesen. Gelsenkircheni részvények után élénk a kereslet, 207.—. Jelentéstételekor montánéréteken újabb emelkedés észlelhető. — Deutsche Bank szilárd, 230.—. Különbön minden állandó. Magánleszámitóliási kamatbáz 3 1/2 % os.

Baris, október 26. (Zárult.) 4 2/3 os papírjárdék —. 4% os Ostrák aranyjárdék 101.90. Kibavólyi vasút —. Magyar koronajárdék 98.—. Ostrák-magyar államvasút 141.—. Kassa-oderberg vasút —. Bécsi váltóár 86.25. Magyar vasúti beruházási kölcsön —. Alpesi bányarészvény —. Disconto-Commandit 196.25. Altalanos villamosági Edison 211.50. Gelsenkircheni 216.30. Laura-kohó 231.50. 4 2/3 os ezüstjárdék 100.25. 4% os magyar arany járadék 99.60. Ostrák hitelrészvény 208.60. Déli vasút 16.—. Károly-Lajos vasút —. Orosz bankjegyek 216.30. 4% os új orosz kölcsön 99.10. Török dohányrészvény —. Olasz járadék 103.50. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust 154.25. Harpeni 191.60. Az irányzat gyengébb.

Páris, október 26. (Zárult.) Ostrák-magyar államvasút —. Új török konzol 32.22. Egyiptomi járadék 158.45. Ostrák Länderbank —. Párisi bankrészeny 1110. 3% os francia járadék 972.—. 4% spanyol járadék 9052. 3% új törölszított járadék —. Crédit foncier de France —. Alpesi bányarészvény —. 4% 1890. román kölcsön 88.25. Görög kölcsön 211.—. Váltó Olaszországi 0% 1/2 par. Váltó Amsterdamra 206.37. Váltó Brüsszelle 0% 1/4. De Beers 495.50. Chartered 58.50. 6% bolgár kölcsönvény 425.—. Magyar aranyjárdék 101.40. Déli vasút 82.—. Váltó Londonra 251.40. Ostrák aranyjárdék 101.20. Török sorsjegy 138.50. Meridional vasút —. 4% olasz járadék 168.40. Ottománbank 525.—. 3 1/2 % os francia járadék 688.—. Ostrák Hitelintézet —. Déli vasúti elsőbbségi kötvény 322.50. 4% os 1896. román kölcsön 89.20. Dohányrészvény 392.—. Váltó Bécsre 103.93. Váltó német piacokra 121.87. Rio 12.71. East Rand 175.—. Randfontein 62.—. Magyar Jelzálogbank 547.—. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, október 26. (Zárult.) 4 2/3 os papírjárdék 100.90. 4% os Ostrák aranyjárdék 101.95. 4% os magyar aranyjárdék 99.55. Ostrák hitelrészvény 220.—. Ostrák-magyar államvasút 141.20. Beszkyugati vasút 156.20. Buxtehadi vasút —. Londoni váltóár 239.—. Bécsi bankjegyeket 483.30. Villamos részvény 138 —. 3% os magyar aranykölcsön —. 4 2/3 os ezüstjárdék 100.90. Ostrák koronajárdék 100.20. Magyar koronajárdék 97.75. Ostrák-magyar bank 114.80. Déli vasút részvény 15.90. Kibavólyi vasút 108.—. Bécsi váltóár 862.25. Párisi váltóár 811.83.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Kedd, 1903. október hó 27-én.

A bolygó hollandi.

Dalmű 3 felvonásban. Zenéjét és szövegét szerzeszte Wagner Richard. Ford. ifj. Abrámy Kornél.

Személyek:

Daland	Szendrói	Mari	Válent V.
Szenta Erik	W. Krammer T.	Kormányos	Kiss Beck
	Bochnicek A	hollandi	Beck

Kezdeté 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. október hó 27-én.

Sötétség.

Színmű 4 felvonásban. Irtá Rutkai György.

Személyek:

Váry Kálmán	Szacsavay	Istvándyné	Jászai M.
Clementine	Helvey	Istvándy Lajos	Császár
Emma	Márkus E.	Bognár	Rózsahégyi
Andor	Dezső	Veres	Mészáros
Rudas József	Gabányi	Vértessé	Vizvári
Vera	Liget J.	Róza	Várai A.
Erdős László	Gyenes	Mici	Paulay J.
Istvándy G.	Gál	Franci	Batizfalvi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. október hó 27-én.

Dr. Nebántsvirág.

Bohózat 3 felvonásban. Irták Mars és Desvallières. Fordította Hajó Sándor.

Személyek:

Lachevrette	Góth	Joyotte	Harmat
Bois d'Arcy	Tapolczai	Pimbert	Balassa
Francine	Chambaz	Farlagas	Vendrei
Chambaudier	Hegedűs	A herceg	Kazaliczky
Marcelle	Pécsi P.	Szolmán pasa	Gyözö
Léopardy	Tanay	Moumoute	Bárdi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. október hó 27-én.

Bob herceg.

Regényes nagy operett 3 felvonásban. Irták Martos Ferenc és Bakonyi Károly. Zenéjét szerz. Huszka J.

Személyek:

A király György, fia	Krecsányi	Táncmester	Ujvári
Viktória	Komlósi	Tom bátya	Delli
Lancaster	Balázs	Annie, lánya	Harmath
Pompinous	Raskó	Plumpadding	Nyárai
Hopmester	Kovács M.	Gipsy	Kiss M.
	Sotymosi	Pickvick	Némédi

Kezdeté 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. október hó 27-én.

Tavas.

Nagy operett 3 felvonásban. Duvall és James után irta Lindau és Wilhelm. Fordította Mérei Adolf. Zenéjét szerzeszte Strauss József.

Személyek:

Bsapó Gusztáv	Szabó	Szalóki báró	Gömöri
Margit	Keleti	A báróné	Kornai
Hollós	Sziklai	Gál Feri	Ráthonyi
Cecília	Penyvessi	Anna	Szentgyörgyi
Ernő	Parkas	Mayer	Giróth
Berta	Szabó E.	Náci, pincér	Tollagi

Kezdeté 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Kedd, 1903. október hó 27-én.

Berlini élet.

Irtá: domotöri Németh Péter.

Kezdeté 7 1/2 óraker.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17.

Ma és mindennap

Legénység a földélezen.

Zalitz operetteje

A kapitány ur

a Tarka Színpad pályanyertes bohózat.

Remek spirítisztikus táncok

és

10 elsőrangú attrakció.

Vasárnap, 1903. október 25-én nagy

déltüneti előadás

mérsékelt helyekkel.

A télkerben reggel 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangverseny.

A karikagyűrű.

A legérdekesebb színdarabok egyike a karikagyűrű; milyen magasztos pillanatok, midőn az iruló-iruló lányka ujjára felhúzzák azt a csillogó ékszeret, mely egy hosszú életre lekötő szerelmét és hűségét szíve választottjának. Így köti le a szerencsés hűségét is magához, aki a Hecht-Bankháznál vásárolta a sorsjegyet, mely biztos szimbóluma annak, hogy Fortunával frigyre léptünk a bankház nagy szerencséje folytán. Vásároljon tehát osztálysorsjegyet a Hecht-bankháznál, Budapest, Ferenciek-tere 6. és Erzsébet-kört 32. Húzás november 19. és 20. Egész sorsjegy 12 kor., fél 6 kor., negyed 3 kor., nyolcad 1 kor. 50 fillér.

!! Szencziácós találmány !!

a különbözőképen mozgatható és elhelyezhető női derékszabásznai készületek terén.

mindenféle testalkotásához alkalmas háló. Minden kulturálisan nevelődő nővére és szabadalmasa. Minden nőgyógyászati és női önmaga készítheti el tolettéjét bármely dívat szerint, annélkül, hogy szabászatot tanulna. Egy ilyen szabásznai készület 3 koronáért utánvétel mellett megrendelhető

Guschelbauer Antalnál
Sopron-ban.

A gyári jog törv. védve. Ismételárusítók rabat-tot kapnak!

Kész férfiruhák
Elegáns kivitel
Jutányos árak

Leitersdorfer D. és fia

csász. és kir. udvari szállítók, férfiruhák

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 6.

Méret utáni rendelések
Elismert jó szabás
Angol szövethűltöllegességek.

Alapítottat 1864.

Színházak heti műsora.

	Magy. kir. Opera.	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Szerda	Jancsi és Juliska Babatündér	A titok	Dr. Nebántsvirág	Cyrano de Bergerac	Tavas
Csütörtök	Ködkirály A csavargó és a királyleány	Monna Vanna	Ocsay brigadéros Dr Nebántsvirág	Mademoiselle de la Seiglière és Leo Prieulens Ridoles	A drótosít
Péntek	Nincs előadás	Sötétség	A csodagyermek	Vándorlegény	Tavas
Szombat	Tannhäuser	As ember tragédiája	A molnár és gyermeke A csodagyermek	Vándorlegény	Tavas
É. n. Vasárnap este	Verdi Requiem	Dolovai nábob lánya Hamlet	A csodagyermek	A molnár és gyermeke Vándorlegény	A drótosít

SEEHOF gyógyház

1560 m. a tenger — színe fölött.

DAVOS-DORF (Schweiz).

Vasut- és postaállomás.

Gyógyház és szanatorium tüdő- és idegbetegek részére

Háziorvos:

Dr. med. Frey Hermann.

Elsőrangú ház Davos legnaposabb részén.

Gyönyörű kilátás.

Téli és nyári kurák egyenlő jó eredménnyel.

Kimerítő magyar értesítőkert portmentesen küld az

Igazgatóság.

Magyar levelezés!

Húzás november 2-án.

Minden sorsjegy nyer.

OLASZ vör. ker. SORSJEGY

Főnyeremény

Kapható 24 havi részletfizetésre.

35.000 lira.

Havibetételt: 1 darabba K. 2.-

2 " " " 3.97

3 " " " 5.90

Már az első részlet és 85 nílér beküldése ellenében kiadom a sorsjegyek sorozat és számtartalmár részletet

azonnali játékjoggal.

FLEISSIG SÁNDOR. — BANKHÁZA — Budapest, VII., Erzsébet-kört 2.

Nyílt levél!

Tudomásunkra hozom, hogy megjelent művészi kivitelű és több száz eredeti fényképpel ellátott nagy arányú képek, melyet mindenkinél, ki címét velem közli, világhírű találmányommal, a GÜZI-kendecsel együtt ingyen A GÜZI-kenőcs az egy- és bérmentve küldöm, amely a bőr a repedéstől megóvja és így minden nálam vásárolt 1 évi írásbeli jótállást vállalok, kéncsével békén. Mindenki, ki cipőszükségletét nálam szerzi be, egy légyen GÜZI-kendecsel és egy pár elegáns cipőszámat kap teljesen ingyen. Minden vidéki rendelést teljesen portmentesen szállítok és csupán 20 krajcár számitok föl. Nem megjelölt cipőket haladéktalanul visszaküldök és a pénzt minden levonás nélkül visszaküldöm. Mérések legpontosabb, ha harisnyában egy paplira állva, a lábtalp körvonalait lerajzoljuk.

Pérfi sima vixes cipő	3.-	Női, erős, zerge fűzős, vagy cugos	3.-
Óvállér, elegáns, vix fűző-cipő	3.50	Valódi sovó fűzős vagy gombos cipő	3.50
Feltűző eleg. box fűz. v. botós cipő	4.-	Oroszlak fűzős vagy cugos cipő, bőr vagy posztószárral	3.50
Elegáns szaloncipő, fűzős vagy cugos	4.-	Gyermekcipő, erős zergébőről 3 évig	1.-, 7 évig 1.70 66 12 évig
Oroszlak, fűzős vagy cugos-cipő	4.-	Gyermekcipő, erős zergébőről 3 évig	1.-, 7 évig 1.70 66 12 évig
Bagárta-cizma, egy daraból halhálgyalgal vízmentesítő, erős, gazdászok részére	7.50	Gyermekcipő, erős zergébőről 3 évig	1.-, 7 évig 1.70 66 12 évig

AGULÁR IGNÁCZ BUDAPEST,

Fő-üzlet:
Kerepesi-ut 30f.
Fióküzlet:
VI., Király-utca 6.

Minden szó egyszeri beiktatása nonpareille betűkből 4 allér. vastagabb betűkből 8 allér.

HIRDETÉSEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: VIII. Kerpestul 25. szám.

Kiadóhivatali telefon-szám: 54-39. Kiadóhivattal mindig közölni kell.

Apró hirdetések Kerpestul 25. sz. alatt (Telefon 54-39.)

Blackner J. hirdetői iroda IV. ker. Sárospatai u. 6. sz.

Franko Pál hirdetői iroda IV. ker. Csikvári u. 10. sz.

Fischer J. S. D. hirdetői iroda IV. ker. Váci-utca 17. szám.

Goldsberger A. V. hirdetői iroda IV. ker. Váci-utca 17. szám.

Goldsberger Mór könyvkereskedő II. ker. Fő-utca 17. szám.

Groszmann Jágó füzér- és vegyeskereskedő Miskolczi és Károlyi kőtelek

Haasenstein és Vogler hirdetői iroda V. ker. Dorottya-utca 9. szám.

Jambrikovits könyvkereskedő Kerpestul 50. (Takarékp. épület)

Kernberg Rozália könyvkereskedő VIII. ker. Munkácsy-utca 10. szám.

Leopold Gyula hirdetői iroda VII. ker. Erzsébet-kört 54. I. em.

Messe Rudolf hirdetői iroda IV. ker. Ferenciek-tere 3. szám.

Tudod? Nem írtatok korábban, de időről időre...

Málmán! Kétségei voltak, hogy mi történik veled...

Tehénsgazdát nyolc fős család keresek 1904. jan. elsőjére...

Birtok kerestetik. Érték 2-300 holdas birtok, kasztyúlakk...

Birtok kerestetik. Érték 2-300 holdas birtok, kasztyúlakk...

Gazdasági segédtestit ki irasheli munkában...

Gazdatiszt Allát keres azonnali beépítésre...

Gépszakmócs kerestetik. Kiválóan elvégző munkások...

Segédtestit keresetek. Aprillal elejére...

Könyvelő. Raktároknál vagy ehhez hasonló allát...

Művezető vállalkozó, amely már egy év óta...

Gazdasági irnok kereszény janár elsőjére...

Tözsde. Kerestetik megvételre lehetőség. Véltek korábban...

Korrepitör. vagy iródi allát keres irasheli foglalkoztat...

Ház megvételre kerestetik a Wozszi Sándor kőtelekben...

Birtok megvételre kerestetik. Képesnek állították egy 100-200 holdas...

Tízszázados mellékereset minden állás után...

Tágas. azonnali gyűlést 95 lóerővel bíró aknák...

Kínalatt. Jelenlét érettségizett joghallgató tanácsos...

Bethlyenisz. fogalmaz helyen, minden célra alkalmas...

Intelligens. Ir. családhoz korrepitörnek ajánlók...

Család ház. Szegedben (arab) a Trisallókörben...

Cimbalom. pedálos, olcsón eladó. Kerpestul 80. földsz. 10.

Női kalapok. legújabb divat szerint készítenek...

Légszuszakályha. jökann ut. eladó. Hővezető...

3 darab. használt 100 wattal légszuszák...

Részfűgőnyártár. A Stefánia-utca helyen...

Eladó telek. A Stefánia-utca helyen...

Szolid leány. óhaj elártható, pártatlan...

Olcsón eladó. 300 holdas Hecsegő birtok...

3 darab. teljesen új és allé légszuszák...

Masszer. és hidegvízgyűjtő. 60 rendkívül ügyes...

A Lipót-kört. mentén több bokrétit telek...

Csemegészt. visonahelyi élmert legelő...

Eladó uralk. Kispest. a főváros 10 pernyi távolságban...

Olcsó és izletes. házkört kapható...

Téli kabát. Felöltő. Fehérisz lószék kabát...

Hálószobák. ebédlőkredencek. dírtok, elsőbbségi, konyha...

Kávéház-eladás. Özevirg Amigóné, Lugeson...

Cseléd-Veszek. elhelyez iródban állandó...

Butor. legjobb minőségben, legolcsóbban...

Magy. kir. államasutak. Üzlet. Dobozbenzen. 26400. szám. II. 1903.

Pályázati hirdmény. A magy. kir. államasutak...

Olcsó és izletes. házkört kapható...

Tízletit. háziasnnyak! Terve...

Cimbalom. pedálos, olcsón eladó...

Női kalapok. legújabb divat szerint...

Család ház. Szegedben (arab) a Trisallókörben...

nagy fontossága azt tudni, hogy egyedül a 'Lorison-Orém'

Damjanich-utca 28/a. I. em. 12/a.

FRIED A. órás és ókszerész. Kerpestul 22. szám. Frt 8.80-ért

Butor. csak jó minőségű. Hálósobák, kredenc, szőnyeg...

The Berlitz School. of Languages. Erzsébet-kört 15. II. em. jobbra...

Fordítók. Használat előtt - és után. Ma-Hilla

Ma-Hilla. Bistör, világhírű autoritok által megvizsgált...

Kann Ignác. Bács, II., Lillendrumgasse 17. Budapestben kapható...

Magy. kir. államasutak. Üzlet. Dobozbenzen. 26400. szám. II. 1903.